

Conventions on Cultural Heritage
Konventat për trashëgiminë kulturore
Konvencije o kulturnom nasleđu

EUROPEAN LANDSCAPE CONVENTION

Florence, 20 October 2000

KONVENTA EVROPIANE PËR PEIZAZHIN

Firence, 20 tetor 2000

EVROPSKA KONVENCIJA O PREDELU

Firenca, 20 oktobar 2000

Prishtinë/Priština, May 2011

Conventions on Cultural Heritage
Konventat për trashëgiminë kulturore
Konvencije o kulturnom nasleđu

EUROPEAN LANDSCAPE CONVENTION

Florence, 20 October 2000

KONVENTA EVROPIANE PËR PEIZAZHIN

Firencë, 20 tetor 2000

EVROPSKA KONVENCIJA O PREDELU

Firenca, 20 oktobar 2000

Prishtinë/Priština, May 2011

CONTENTS – PËRMBAJTA – SADRŽAJ

Foreword / Parathënie / Predgovor	
European Landscape Convention <i>Florence, October 2000</i>	11 - 20
Explanatory Report - Florence Convention	21 -37
Konventa Evropiane për Peizazhin <i>Firencë, 20 tetor 2000</i>	39 -48
Raport shpjegues – Konventa e Firencës	49 - 65
Evropska konvencija o predelu <i>Firenca, oktobar 2000</i>	67 -76
Obrazloženje – Konvencija iz Firence	77 -93

Foreword

The European Landscape Convention was adopted on 20 October 2000 in Florence (Italy) and came into force on 1 March 2004. It is a result of several decades work of the Council of Europe on natural and cultural heritage, spatial planning and environment. The Convention introduced the concept of „landscape quality objectives“ in protection, management and planning of areas recognised as our living natural and cultural heritage.

In order to foster the development of policies for protection, management and sustainable development of landscape in Kosovo¹, the text of the Convention as well as the Explanatory report on the Convention, translated into Albanian² and Serbian³ language, are presented in this booklet in the framework of the activities of the European Union and the Council of Europe Joint Programme – Support to the Promotion of Cultural Diversity in Kosovo (PCDK).

The PCDK Team

¹ “All reference to Kosovo, whether territory, institutions or population, in this text shall be understood in the full compliance within the United Nations Security Council Resolution 1244 and without prejudice to the status of Kosovo”

² The translated texts of the Convention and the Explanatory Report are taken from the website of the Council of Europe: “Konventa Evropiane për Peizazhin”, “Konventa Evropiane për Peizazhin – Raport shpjegues”, Seritë e Traktatit Evropian – nr 176

³ The translated text of the Convention is published by the Serbian authorities in: Serija evropskih ugovora - br.176 (in Cyrillic). The translation of the Explanatory Report on the Convention is taken from the website of the Council of Europe: “Evropska konvencija o predelima - Obrazloženje konvencije” (ETS br.176).

Parathënie

Konventa Evropiane për Peizazhin u miratua më 20 tetor 2000 në Firencë (Itali) dhe hyri në fuqi më 1 mars 2004. Është rezultat i punës së Këshillit të Evropës që ka zgjatur disa dekada në fushën e trashëgimisë kulturore dhe natyrore, planifikimit hapësinor dhe ambientit. Konventa paraqiti konceptin e „objektivave për cilësi të peizazhit“ për mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e zonave të njohura si trashëgimi e jonë e gjallë kulturore dhe natyrore.

Me qëllim të nxitjes së zhvillimit të politikave për mbrojtjen, menaxhimin dhe zhvillimin e qëndrueshëm të peizazhit në Kosovë¹, teksti i konventës dhe gjithashtu raporti shpjegues mbi konventën, të përkthyer në gjuhën shqipe² dhe serbe³, janë paraqitur në këtë broshurë në kuadër të aktiviteteve të Programit të Përbashkët të Bashkimit Evropian dhe Këshillit të Evropës – Përkrahje për Promovimin e Diversitetit Kulturor në Kosovë (PDKK).

Ekipi i projektit PDKK

¹ “Të gjitha referimet për Kosovën, qoftë për territorin, institucionet apo popullatën, në këtë tekst duhet nënkuptuar në pajtim të plotë me Rezolutën 1244 të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara dhe pa ndonjë paragjykim për statusin e Kosovës”

² Tekstet e përkthyer të konventës dhe raportit shpjegues janë marrë nga faqja e internetit e Këshillit të Evropës: “Konventa Evropiane për Peizazhin”, “Konventa Evropiane për Peizazhin – Raport shpjegues”, Seritë e Traktatit Evropian – nr 176

³ Teksti i përkthyer i konventës është publikuar nga autoritetet serbe në: Seritë e marrëveshjeve evropiane – numër 176 (Serija evropskih ugovora - br.176). Përkthimi i raportit shpjegues mbi konventën është marrë nga faqja e internetit e Këshillit të Evropës: “Konventa Evropiane për Peizazhin – Raport shpjegues për konventën” (ETS numër.176).

Predgovor

Evropska Konvencija o predelu je usvojena 20 oktobra 2000 u Firenci (Italija) a stupila je na snagu 1.marta 2004. Nastala je kao rezultat višedecenijskog rada Saveta Evrope na prirodnom i kulturnom nasleđu, prostornom planiranju i životnoj sredini. Konvencija uvodi koncept „ciljni kvalitet predela“ u zaštiti, upravljanju i planiranju oblasti prepoznate kao naše živo prirodno i kulturno nasleđe.

U cilju podsticanja razvojnih politika za zaštitu, upravljanje održivi razvoj predela na Kosovu¹, tekst Konvencije kao i Obrazloženje Konvencije su prevedeni na albanski² i srpski² jezik, i predstavljeni u ovoj brošuri u okviru aktivnosti zajedničkog programa Evropske unije i Saveta Evrope – Podrška promociji kulturne raznolikosti na Kosovu (PKRK).

PKRK tim

¹ “Svako pominjane Kosova u ovom tekstu, bilo da je reč o teritoriji, institucijama ili stanovništvu, tumači se u potpunoj saglasnosti sa Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija i bez predrasuda na status Kosova”

² Prevedeni tekst Konvencije i Obrazloženja su preuzeti sa veb stranice Saveta Evrope: “Konventa Evropiane për Peizazhin”, “Konventa Evropiane për Peizazhin – Raport shpjegues”, Seritë e Traktatit Evropian – nr 176

³ Prevedeni tekst Konvencije je objavila Vlada Srbije pod nazivom: Serija evropskih ugovora - br.176 (na ćirilici). Prevod Obrazloženja Konvencije je preuzet sa veb stranice Saveta Evrope: “Evropska konvencija o predelima - Obrazloženje konvencije” (ETS br.176).

EUROPEAN LANDSCAPE CONVENTION

Florence, 20.X.2000

Preamble

The member States of the Council of Europe signatory hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members for the purpose of safeguarding and realising the ideals and principles which are their common heritage, and that this aim is pursued in particular through agreements in the economic and social fields;

Concerned to achieve sustainable development based on a balanced and harmonious relationship between social needs, economic activity and the environment;

Noting that the landscape has an important public interest role in the cultural, ecological, environmental and social fields, and constitutes a resource favourable to economic activity and whose protection, management and planning can contribute to job creation;

Aware that the landscape contributes to the formation of local cultures and that it is a basic component of the European natural and cultural heritage, contributing to human well-being and consolidation of the European identity;

Acknowledging that the landscape is an important part of the quality of life for people everywhere: in urban areas and in the countryside, in degraded areas as well as in areas of high quality, in areas recognised as being of outstanding beauty as well as everyday areas;

Noting that developments in agriculture, forestry, industrial and mineral production techniques and in regional planning, town planning, transport, infrastructure, tourism and recreation and, at a more general level, changes in the world economy are in many cases accelerating the transformation of landscapes;

Wishing to respond to the public's wish to enjoy high quality landscapes and to play an active part in the development of landscapes;

Believing that the landscape is a key element of individual and social well-being and that its protection, management and planning entail rights and responsibilities for everyone;

Having regard to the legal texts existing at international level in the field of protection and management of the natural and cultural heritage, regional and spatial planning, local self government and transfrontier co-operation, in particular the Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats (Bern, 19 September 1979), the Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe (Granada, 3 October 1985), the European Convention on the Protection of the Archaeological Heritage (revised) (Valletta, 16 January 1992), the European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities (Madrid, 21 May 1980) and its additional protocols, the European Charter of Local Self-government (Strasbourg, 15 October 1985), the Convention on Biological Diversity (Rio, 5 June 1992), the Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (Paris, 16 November 1972), and the Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice on Environmental Matters (Aarhus, 25 June 1998);

Acknowledging that the quality and diversity of European landscapes constitute a common resource, and that it is important to co-operate towards its protection, management and planning;

Wishing to provide a new instrument devoted exclusively to the protection, management and planning of all landscapes in Europe,

Have agreed as follows:

CHAPTER I – GENERAL PROVISIONS

Article 1 – Definitions

Purposes of the Convention

For the purposes of the Convention:

- (a) “Landscape” means an area, as perceived by people, whose character is the result of the action and interaction of natural and/or human factors;
- (b) “Landscape policy” means an expression by the competent public authorities of general principles, strategies and guidelines that permit the taking of specific measures aimed at the protection, management and planning of landscapes;
- (c) “Landscape quality objective” means, for a specific landscape, the formulation by the competent public authorities of the aspirations of the public with regard to the landscape features of their surroundings;

- (d) “Landscape protection” means actions to conserve and maintain the significant or characteristic features of a landscape, justified by its heritage value derived from its natural configuration and/or from human activity;
- (e) “Landscape management” means action, from a perspective of sustainable development, to ensure the regular upkeep of a landscape, so as to guide and harmonise changes which are brought about by social, economic and environmental processes;
- (f) “Landscape planning” means strong forward-looking action to enhance, restore or create landscapes.

Article 2 – Scope

Subject to the provisions contained in Article 15, this Convention applies to the entire territory of the Parties and covers natural, rural, urban and peri-urban areas. It includes land, inland water and marine areas. It concerns landscapes that might be considered outstanding as well as everyday or degraded landscapes.

Article 3 – Aims

The aims of this Convention are to promote landscape protection, management and planning, and to organise European co-operation on landscape issues.

CHAPTER II – NATIONAL MEASURES

Article 4 – Division of responsibilities

Each Party shall implement this Convention, in particular Articles 5 and 6, according to its own division of powers, in conformity with its constitutional principles and administrative arrangements, and respecting the principle of subsidiarity, taking into account the European Charter of Local Self-government. Without derogating from the provisions of this Convention, each Party shall harmonise the implementation of this Convention with its own policies.

Article 5 – General measures

Each Party undertakes:

- (a) to recognise landscapes in law as an essential component of people’s sur-

- roundings, an expression of the diversity of their shared cultural and natural heritage, and a foundation of their identity;
- (b) to establish and implement landscape policies aimed at landscape protection, management and planning through the adoption of the specific measures set out in Article 6;
 - (c) to establish procedures for the participation of the general public, local and regional authorities, and other parties with an interest in the definition and implementation of the landscape policies mentioned in paragraph b above;
 - (d) to integrate landscape into its regional and town planning policies and in its cultural, environmental, agricultural, social and economic policies, as well as in any other policies with possible direct or indirect impact on landscape.

Article 6 – Specific measures

A Awareness-raising

Each Party undertakes to increase awareness among the civil society, private organisations, and public authorities of the value of landscapes, their role and changes to them.

B Training and education

Each Party undertakes to promote:

- a training for specialists in landscape appraisal and operations;
- b multidisciplinary training programmes in landscape policy, protection, management and planning, for professionals in the private and public sectors and for associations concerned;
- c school and university courses which, in the relevant subject areas, address the values attaching to landscapes and the issues raised by their protection, management and planning.

C Identification and assessment

- 1 With the active participation of the interested parties, as stipulated in Article 5.c, and with a view to improving knowledge of its landscapes, each Party undertakes:
 - a i to identify its own landscapes throughout its territory;

- ii to analyse their characteristics and the forces and pressures transforming them;
 - iii to take note of changes;
 - b to assess the landscapes thus identified, taking into account the particular values assigned to them by the interested parties and the population concerned.
- 2 These identification and assessment procedures shall be guided by the exchanges of experience and methodology, organised between the Parties at European level pursuant to Article 8.

D Landscape quality objectives

Each Party undertakes to define landscape quality objectives for the landscapes identified and assessed, after public consultation in accordance with Article 5.c.

E Implementation

To put landscape policies into effect, each Party undertakes to introduce instruments aimed at protecting, managing and/or planning the landscape.

CHAPTER III – EUROPEAN CO-OPERATION

Article 7 – International policies and programmes

Parties undertake to co-operate in the consideration of the landscape dimension of international policies and programmes, and to recommend, where relevant, the inclusion in them of landscape considerations.

Article 8 – Mutual assistance and exchange of information

The Parties undertake to co-operate in order to enhance the effectiveness of measures taken under other articles of this Convention, and in particular:

- a to render each other technical and scientific assistance in landscape matters through the pooling and exchange of experience, and the results of research projects;
- b to promote the exchange of landscape specialists in particular for training and information purposes;

- c to exchange information on all matters covered by the provisions of the Convention.

Article 9 – Transfrontier landscapes

The Parties shall encourage transfrontier co-operation on local and regional level and, wherever necessary, prepare and implement joint landscape programmes.

Article 10 – Monitoring of the implementation of the Convention

- 1 Existing competent Committees of Experts set up under Article 17 of the Statute of the Council of Europe shall be designated by the Committee of Ministers of the Council of Europe to be responsible for monitoring the implementation of the Convention.
- 2 Following each meeting of the Committees of Experts, the Secretary General of the Council of Europe shall transmit a report on the work carried out and on the operation of the Convention to the Committee of Ministers.
- 3 The Committees of Experts shall propose to the Committee of Ministers the criteria for conferring and the rules governing the Landscape award of the Council of Europe.

Article 11 – Landscape award of the Council of Europe

- 1 The Landscape award of the Council of Europe is a distinction which may be conferred on local and regional authorities and their groupings that have instituted, as part of the landscape policy of a Party to this Convention, a policy or measures to protect, manage and/or plan their landscape, which have proved lastingly effective and can thus serve as an example to other territorial authorities in Europe. The distinction may be also conferred on non-governmental organisations having made particularly remarkable contributions to landscape protection, management or planning.
- 2 Applications for the Landscape award of the Council of Europe shall be submitted to the Committees of Experts mentioned in Article 10 by the Parties. Transfrontier local and regional authorities and groupings of local and regional authorities concerned, may apply provided that they jointly manage the landscape in question.
- 3 On proposals from the Committees of Experts mentioned in Article 10 the Committee of Ministers shall define and publish the criteria for conferring the Landscape award of the Council of Europe, adopt the relevant rules and confer the Award.
- 4 The granting of the Landscape award of the Council of Europe is to encourage those receiving the award to ensure the sustainable protection, management and/or planning of the landscape areas concerned.

CHAPTER IV – FINAL CLAUSES

Article 12 – Relationship with other instruments

The provisions of this Convention shall not prejudice stricter provisions concerning landscape protection, management and planning contained in other existing or future binding national or international instruments.

Article 13 – Signature, ratification and entry into force

- 1 This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe. It shall be subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 The Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date on which ten member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of the preceding paragraph.
- 3 In respect of any signatory State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 14 – Accession

- 1 After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe may invite the European Community and any European State which is not a member of the Council of Europe, to accede to the Convention by a majority decision as provided in Article 20.d of the Council of Europe Statute, and by the unanimous vote of the States parties entitled to hold seats in the Committee of Ministers.
- 2 In respect of any acceding State, or the European Community in the event of its accession, this Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 15 – Territorial application

- 1 Any State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which the Convention shall apply.
- 2 Any Party may, at any later date, by declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territory specified in the declaration. The Convention shall take effect in respect of such territory on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of receipt of the declaration by the Secretary General.
- 3 Any declaration made under the two paragraphs above may, in respect of any territory mentioned in such declaration, be withdrawn by notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. Such withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 16 – Denunciation

- 1 Any Party may, at any time, denounce this Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 17 – Amendments

- 1 Any Party or the Committees of Experts mentioned in Article 10 may propose amendments to this Convention.
- 2 Any proposal for amendment shall be notified to the Secretary General of the Council of Europe who shall communicate it to the member States of the Council of Europe, to the others Parties, and to any European non-member State which has been invited to accede to this Convention in accordance with the provisions of Article 14.
- 3 The Committees of Experts mentioned in Article 10 shall examine any amendment proposed and submit the text adopted by a majority of three-quarters of the Parties' representatives to the Committee of Ministers for adoption. Following its adoption by the Committee of Ministers by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of the Council of Europe and by the unanimous vote of the States parties en-

titled to hold seats in the Committee of Ministers, the text shall be forwarded to the Parties for acceptance.

- 4 Any amendment shall enter into force in respect of the Parties which have accepted it on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date on which three Council of Europe member States have informed the Secretary General of their acceptance. In respect of any Party which subsequently accepts it, such amendment shall enter into force on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date on which the said Party has informed the Secretary General of its acceptance.

Article 18 – Notifications

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe, any State or the European Community having acceded to this Convention, of:

- a any signature;;
- b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c any date of entry into force of this Convention in accordance with Articles 13, 14 and 15;
- d any declaration made under Article 15;
- e any denunciation made under Article 16;
- f any proposal for amendment, any amendment adopted pursuant to Article 17 and the date on which it comes into force;
- g any other act, notification, information or communication relating to this Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at Florence, this 20th day of October 2000, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe and to any State or to the European Community invited to accede to this Convention.

"Mirusha" waterfall, near Klina
Ujëvara "Mirusha" afër Klinës
Vodopad "Mirusha" u okolini Kline
Photo/Foto: Frantisek Zvardon

EUROPEAN LANDSCAPE CONVENTION

Explanatory Report

I. Origins of the Convention

1. In March 1994, a few months before the 1st Plenary Session of the Council of Europe's Congress of Local and Regional Authorities (CLRAE), the Standing Conference of Local and Regional Authorities of Europe, its predecessor, adopted Resolution 256 (1994) on the 3rd Conference of Mediterranean Regions. In this text, the Standing Conference called on its succeeding body, the CLRAE, "to draw up, on the basis of the Mediterranean Landscape Charter – adopted in Seville by the regions of Andalusia (Spain), Languedoc-Roussillon (France) and Tuscany (Italy) – a framework convention on the management and protection of the natural and cultural landscape of Europe as a whole".

2. One year later, in response to the 1st Conference of European Environment Ministers held in Dobriš in June 1991, the European Union's European Environment Agency published Europe's environment: the Dobriš assessment, an in-depth analysis of the state of and prospects for the environment in the greater Europe. Chapter 8 deals with landscapes, and in its conclusions it expresses the hope that the Council of Europe will take the lead in drawing up a European convention on rural landscapes.

3. In 1995 the World Conservation Union (IUCN) published Parks for life: actions for protected areas in Europe with the support of, among others, the Swedish Agency for Environment Protection, the Dutch Ministry for Agriculture, Regional Planning and Fisheries, the Norwegian Ministry for the Environment, the British Countryside Commission, the German Ministry for the Environment, Nature Conservation and Nuclear Reactor Safety, the French Ministry for the Environment and the World Wildlife Fund (WWF). This text advocates an international convention on rural landscape protection in Europe, involving the Council of Europe.

4. In view of these recommendations and the growing social demand, the CLRAE decided to draw up a draft European landscape convention for adoption by the Council of Europe's Committee of Ministers. In September 1994 the CLRAE set up an ad hoc drafting group composed of members of the CLRAE's Chamber of Local Authorities and Chamber of Regions. This group met for the first time in November that year. In accordance with the principle of consultation and participation, several international, national and regional bodies and programmes were invited to take part in the group's work. Among these were the Parliamentary Assembly and the Cultural Heritage Committee of the Council of Europe (CC-PAT), the Committee for the activities of the Council of Europe in the field of biological and landscape diversity (CO-DBP), the Unesco World Heritage Committee, the IUCN, the Committee of Regions and the Commission of the European Union, and the Bureau for the Pan-European Biological and Landscape Diversity Strategy and the regions

of Andalusia (Spain), Languedoc-Roussillon (France) and Tuscany (Italy).

5. In view of the scientific complexity of the subject and its varied treatment in national law, the group drew up, as preparatory documents, a full version of the draft convention in non-legal language and a comparative study of European landscape law. The purpose of the study was to clarify the legal situation and practices relating to landscape protection, management and planning in Council of Europe member States.

6. In addition, the group constantly referred in its work to existing national and international legal instruments in this field. These include the Unesco Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, the Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe, the Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, the European Convention for the Protection of the Archaeological Heritage, the Committee of Ministers Recommendation 95 (9) on the integrated conservation of cultural landscape areas as part of landscape policies and Recommendation 79 (9) of the Committee of Ministers concerning the identification and evaluation card for the protection of natural landscapes, the Mediterranean Landscape Charter, the European Community regulation on agricultural production methods compatible with the requirements of the protection of the environment and the maintenance of the countryside, the European Community directive on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora, the European Community directive on the assessment of environmental effects, and other important national, European Community and international instruments.

7. Given the need for democracy and the special nature, multiplicity and variety of landscape values and of demands on the landscape, the drafting group held two hearings in Strasbourg as part of its programme of consultation on the draft convention. The first, on 8 and 9 November 1995, was attended by interested national and regional scientific bodies, both private and public, as well as interested European non-governmental organisations; the second, on 24 March 1997, was for interested international organisations and regional authorities.

8. Following these hearings, at its 4th Plenary Session held in Strasbourg from 3 to 5 June 1997, the CLRAE adopted a preliminary draft European Landscape Convention in Resolution 53 (1997). The draft convention, which is written in non-legal language, and the comparative study of European landscape law already mentioned were presented as appendices to the resolution's explanatory memorandum (CG (4) 6, Part II).

9. Also at the 4th Plenary Session, in Recommendation 31 (1997), the CLRAE requested the Council's Parliamentary Assembly to examine the preliminary draft European Landscape Convention in Resolution 53 (1997), give an opinion and, if possible, express its support. The same request for an opinion and support was made to the European Union's Committee of the Regions.

10. Before recommending adoption of the European landscape convention to the Committee of Ministers, the CLRAE decided, again in Resolution 53 (1997), to consult the

national ministries concerned. It accordingly instructed the drafting group to organise a consultation conference for ministerial representatives and major international and non-governmental organisations with technical expertise in landscape matters.

11. At the invitation of the Italian ministry for Cultural Heritage and Environmental Assets, this important conference took place in Florence (Italy) from 2 to 4 April 1998.

12. The CLRAE consultation conference achieved constructive dialogue with the national authorities responsible for landscape matters in the Council of Europe member countries. More particularly, thanks to the open, informal exchange of views between the drafting group and the experts assisting them on the one hand, and representatives of the ministries responsible for landscape matters on the other, the CLRAE was able to gain an understanding of the countries' requirements with regard to establishing common rules of international law on the protection, management and planning of their landscapes.

13. On the basis of very encouraging results from the Florence Conference and the positive views which the international bodies concerned expressed on the preliminary draft Convention ⁽¹⁾, and taking account of the proposals put forward at the hearings, the working group produced a final draft European landscape convention in the form of a draft recommendation which was presented to the CLRAE for adoption at its 5th Plenary Session (Strasbourg, 26-28 May 1998).

14. This draft recommendation, which the Congress adopted on 27 May 1998 (Recommendation 40 (1998)), asked the Council of Europe's Committee of Ministers to examine the draft European landscape convention with a view to adopting it as a Council of Europe Convention, if possible during the heritage campaign which heads of State and government had called for at the second Council of Europe Summit in October 1997.

15. The recommendation also urged the Parliamentary Assembly of the Council of Europe to support the draft European Landscape Convention with a view to its adoption by the Committee of Ministers.

16. At their 641st meeting (15 to 18 September 1998), the Council of Europe Ministers' Deputies considered Recommendation 40 (1998) and asked the Committee for the activities of the Council of Europe in the field of biological and landscape diversity (CO-DBP) and the Cultural Heritage Committee (CC-PAT) to consider whether a Council of Europe landscape Convention could and should be drawn up on the basis of the CLRAE draft landscape Convention in Recommendation 40 (1998).

17. The CC-PAT and the CO-DBP delivered their opinions on 17 February and 19 April 1999 respectively.

18. On this basis, at its 676th meeting (1 and 2 July 1999), the Committee of Ministers decided to set up a select governmental Committee of experts responsible for drafting the European landscape Convention on the basis of the draft prepared by the Congress. The Committee of Ministers recommended in particular that the select Committee pay atten-

tion to the articles concerning the body supervising the implementation of the Convention and the identification of landscapes of European interest.

19. This Committee of Experts met three times (September and November 1999 and January 2000) and submitted a new draft convention to the CC-PAT and the CO-DBP in January 2000. Both Committees jointly examined the text on 10 March 2000 and decided to submit it to the Committee of Ministers together with the report of their meeting [T-LAND (2000) 4] for consideration and possible adoption and opening for signature.

20. On the basis of the texts appearing in the aforementioned report and the opinions of the Parliamentary Assembly and the Congress of regional and local authorities of Europe of 25 May 2000 and 26 June 2000 respectively, the Secretary General of the Council of Europe submitted a draft Convention to the Committee of Ministers for adoption. The Committee of Ministers adopted the text of the Convention on 19 July 2000 and decided it would be opened for signature on 20 October 2000.

II. Aims and structure of the Convention

21. Europe's populations want policies and instruments affecting national territory to take account of their wishes regarding the quality of their surroundings. In their view, this quality to some extent has to do with the feelings aroused in them by contemplating the landscape. They have come to realise that the quality and diversity of many landscapes are deteriorating as a result of a wide variety of factors and that this is having an adverse effect on the quality of their everyday lives.

22. Official landscape activities can no longer be allowed to be an exclusive field of study or action monopolised by specialist scientific and technical bodies.

23. Landscape must become a mainstream political concern, since it plays an important role in the well-being of Europeans who are no longer prepared to tolerate the alteration of their surroundings by technical and economic developments in which they have had no say. Landscape is the concern of all and lends itself to democratic treatment, particularly at local and regional level.

24. If people are given an active role in decision-making on landscape, they are more likely to identify with the areas and towns where they spend their working and leisure time. If they have more influence on their surroundings, they will be able to reinforce local and regional identity and distinctiveness and this will bring rewards in terms of individual, social and cultural fulfilment. This in turn may help to promote the sustainable development of the area concerned, as the quality of landscape has an important bearing on the success of economic and social initiatives, whether public or private.

25. The general purpose of the Convention is to encourage public authorities to adopt policies and measures at local, regional, national and international level for protecting, man-

aging and planning landscapes throughout Europe so as to maintain and improve landscape quality and bring the public, institutions and local and regional authorities to recognise the value and importance of landscape and to take part in related public decisions.

26. The above-mentioned policies and measures cover all the forms of landscape which countries possess. The Convention applies to all parts of Europe, including natural, rural, urban and peri-urban areas. It is not confined to either the cultural, man-made or natural components of landscape: it is concerned with all of these and how they interconnect.

27. Extending the scope of local authorities' official landscape action to cover the whole of national territory does not imply that the same measures and policies must be applied to all landscapes; these measures and policies should be adaptable to particular types of landscape, which, depending on their specific characteristics, will need various forms of treatment at local level, ranging from the strictest conservation via protection, management and planning to actual creation. These various treatments may allow an important socio-economic development of the areas concerned.

28. The Convention demands a forward-looking attitude on the part of all those whose decisions affect the protection, management or planning of landscapes. It has implications for many areas of official policy and official or private action, from the local to the European level.

29. In addition to their local significance, Europe's landscapes are of value in various ways to all Europeans. They are cherished outside the locality and beyond national borders. In addition there are landscapes which have identical characteristics on both sides of borders and therefore require transborder measures to implement the action principles. Finally, landscapes bear the consequences, whether positive or negative, of processes which may originate elsewhere and whose impact is not checked by national boundaries. That is why it is legitimate to be concerned with landscape at European level.

30. In their diversity and quality, the cultural and natural values linked to European landscapes are part of Europe's common heritage, and so European countries have a duty to make collective provisions for the protection, management and planning of these values. Only an international Convention at Council of Europe level can help to reach this objective in order to provide a legal reference to other international initiatives active in this field.

31. A number of existing international legal instruments have some bearing upon landscape, either directly or indirectly. However, there is no international legal instrument that deals directly, specifically and comprehensively with European landscapes and their preservation, despite their immense cultural and natural value and the many threats to them. The Convention is designed to fill that gap.

32. An international Convention is a dynamic legal instrument, which evolves together with the subject matter of its provisions. An international legal instrument intended to deal

with landscape values and interests should be able to keep pace with changes in those values and interests.

The Convention also has the advantage of applying indefinitely, and of being implemented under the auspices of an international organisation, in this case the Council of Europe.

33. The European Landscape Convention is seen as being complementary to existing international legal instruments, such as:

- a. the Unesco Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, (Paris, 16 November 1972);
- b. the Council of Europe Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, (Bern, 19 September 1979);
- c. the Council of Europe Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe, (Granada, 3 October 1985);
- d. the Council of Europe Convention for the Protection of the Archaeological Heritage (revised) (Valletta, 16 January 1992).

and to international initiatives such as the Pan-European Biological and Landscape Diversity Strategy (Sofia, 25 October 1995). The European Landscape Convention should allow to establish formal links where appropriate between the mechanisms of the Convention and these other instruments or initiatives.

34. The European Landscape Convention leaves Parties the choice of means to be used within their internal legal arrangements to fulfil their obligations. The legal, administrative, fiscal and financial arrangements made in each country to serve the Convention's implementation should fit in as comfortably as possible with that country's traditions. It is also recognised that, on the basis of the principle of subsidiarity, responsibility for action relating to landscape lies with public authorities not only at national and international levels, but also at local and regional levels.

35. The European Landscape Convention comprises a preamble and four main sections:

- a. Chapter I, setting out the objectives and scope of the convention, plus key definitions;
- b. Chapter II, stating the measures to be taken at national level;
- c. Chapter III, stating the basis for European co-operation, the measures to be taken at international level and the role of the Committees responsible for monitoring the implementation of the Convention;
- d. Chapter IV, dealing with procedures for adoption of the convention and related matters.

III. COMMENTARY ON THE PROVISIONS OF THE CONVENTION

Preamble

36. The preamble outlines the issues underlying the European Landscape Convention, emphasising the following points.

The Convention is part of the Council of Europe's work on natural and cultural heritage, spatial planning, environment and local self-government.

The concern for sustainable development expressed at the Rio de Janeiro conference makes landscape an essential consideration in striking a balance between preserving the natural and cultural heritage as a reflection of European identity and diversity, and using it as an economic resource capable of generating employment in the context of the boom in sustainable tourism.

The landscape is important as a component of the environment and of people's surroundings in both town and country and whether it is ordinary landscape or outstanding landscape. The public is accordingly encouraged to take an active part in landscape management and planning, and to feel it has responsibility for what happens to the landscape.

The Council of Europe member States, anxious to promote through international agreements the ideals which are their common heritage, possess a precious asset in the landscapes, and one which needs to be maintained and managed by means of effective international co-operation based on a legal instrument exclusively devoted to landscape.

CHAPTER I – GENERAL PROVISIONS

Article 1 – Definitions

37. This article defines various terms used in the Convention to ensure that they are interpreted uniformly by everyone concerned with the well-being of Europe's landscapes.

38. "Landscape" is defined as a zone or area as perceived by local people or visitors, whose visual features and character are the result of the action of natural and/or cultural (that is, human) factors. This definition reflects the idea that landscapes evolve through time, as a result of being acted upon by natural forces and human beings. It also underlines that a landscape forms a whole, whose natural and cultural components are taken together, not separately.

39. The terms "landscape policy" and "landscape quality objective" relate to the phases of the strategy which States have to devise in two stages:

- "Landscape policy" reflects public authorities' awareness of the need to frame an official policy on landscape. It lays down the basic emphases, general principles and strategic choices by which decisions on landscape protection, management and planning are to be guided;
- "Landscape quality objective", once a particular landscape has been identified and described, is a detailed statement of the characteristics which local people want recognised in their surroundings.

40. Article 1 continues with definitions of three terms frequently used in the convention: "protection", "management" and "planning" of landscapes are principles of landscape action which are treated in a dynamic and forward-looking manner.

"Landscape protection" consists of measures to preserve the present character and quality of a landscape which is greatly valued on account of its distinctive natural or cultural configuration. Such protection must be active and involve upkeep measures to preserve significant features of a landscape.

"Landscape management" is any measure introduced, in accordance with the principle of sustainable development, to steer changes brought about by economic, social or environmental necessity. Such measures may be concerned with organisation of the landscape or its components. They will ensure a regular upkeep of the landscape and that the landscape evolves harmoniously and in a way that meets economic and social needs. The management approach must be a dynamic one and seek to improve landscape quality on the basis of the population's expectations.

"Landscape planning" is the formal process of study, design and construction by which new landscapes are created to meet the aspirations of the people concerned. It involves framing proper planning projects, more particularly in those most affected by change and badly damaged areas (for example suburbs, peri-urban and industrial areas, coastal areas). The purpose of such planning projects is to radically reshape the damaged landscapes.

41. In each area of landscape the balance between these three types of activity will depend on the character of the area and the agreed objectives for its future landscape. Some areas may merit the strictest protection. At the other extreme there may be areas whose landscapes are severely damaged and need entirely reshaping. Most landscapes need a combination of the three modes of action, and some of them need some degree of intervention.

42. In seeking the right balance between protection, management and planning of a landscape, it should be remembered that the aim is not the preservation or "freezing" of the landscape at a particular point in its lengthy evolution. Landscapes have always changed and will continue to change, both through natural processes and through human action. In fact, the aim should be to manage future changes in a way which recognises the great diversity and the quality of the landscapes that we inherit and which seeks to preserve, or even enhance, that diversity and quality instead of allowing them to decline.

Article 2 – Scope

43. This article states that the Convention applies to the Parties' entire territory and covers natural, rural, urban and peri-urban areas. It covers both land areas and water areas, and applies both to inland waters (such as lakes and areas of brackish water) and marine areas (coastal waters and the territorial sea).

44. The reservation in Article 15 refers to the facility whereby some countries are allowed not to apply a ratified international treaty automatically to some territories, in particular overseas (see comment to Article 15).

45. The Convention's original feature is that it applies to ordinary landscapes no less than to outstanding ones, since all decisively influence the quality of Europeans' surroundings. Thus everyday, outstanding and damaged landscapes all come within its scope. This comprehensive coverage is justified for the following reasons: every landscape forms the setting for the lives of the population concerned; urban and rural landscapes interlock in complex ways; most Europeans live in towns and cities (large or small), the quality of whose landscapes greatly affects their lives; and rural landscapes occupy an important place in the European consciousness. It is also justified by the profound changes which European landscapes, particularly peri-urban ones are now undergoing.

Article 3 – Aims

46. This article states the objective of the Convention, which is the protection, management and planning of European landscapes by means of national measures and European co-operation between contracting Parties.

47. Chapter II (Articles 4 to 6) and Chapter III (Articles 7 to 11) of the Convention deal with national measures and European co-operation respectively.

CHAPTER II – NATIONAL MEASURES

Article 4 – Division of responsibilities

48. This article provides that each Party is to implement the convention at the most appropriate level of government for landscape action, regard being had to the principle of subsidiarity and the European Charter of Local Self-Government. This implies that, if necessary, local and regional authorities, and groupings of such authorities, are guaranteed formal involvement in the implementation process.

49. Where local and regional authorities have the necessary competence, protection, management and planning of landscapes will be more effective if responsibility for their implementation is entrusted – within the constitutional framework legislatively laid down at national level – to the authorities closest to the communities concerned. Each country should set out in detail the tasks and measures for which each level – national, regional or local – is responsible and should lay down rules for inter-level co-ordination of such measures, in particular where town planning and regional planning instruments are concerned.

Article 5 – General measures

50. This article lays down the measures necessary to implement the Convention within each Party. These include actions to:

- a. recognise landscape legally as constituting an essential component of the setting for people's lives, as reflecting the diversity of their common cultural, ecological and socio-economic heritage and as the foundation of local identity. It may be noted that many European countries already make reference to the landscape in their constitutions or in their legislation on the natural or cultural heritage or on environment;
- b. frame and implement policies to protect, manage and plan landscapes in keeping with the provisions of the Convention, by adopting the special measures provided for in Article 6;
- c. lay down procedures for participation by the general public, local and regional authorities and other interested parties in the formulation and implementation of these policies. Landscape is an issue which affects the whole population and care for the landscape requires collaboration between a wide range of individuals and organisations.
- d. systematically accommodate landscape into the country's spatial and town-planning policies, its cultural, environmental, agricultural, social and economic policies, and any other policy sector, which may have direct or indirect impact on the landscape, such as transport. The point of this provision is that landscape is not a question to be treated as a specialist field of public affairs. Landscape can be affected for good or ill by action in many sectors. Hence the need for governments to ensure that landscape objectives are taken into account in all relevant sectors of public life.

Article 6 – Specific measures

51. This article deals with special measures, which Parties must take at national, regional or local level.

Paragraph A – Awareness-raising

52. This paragraph deals with the crucial question of public awareness. Every citizen has a share in the landscape and in the duty of looking after it, and the well-being of landscapes is closely linked to the level of public awareness. Campaigns for informing and educating the public, elected representatives and associations about the value of present and future landscapes should be organised in this perspective.

Paragraph B – Training and education

53. Protection, management and planning of landscapes can be a complex matter, involving many different public and private agencies and multidisciplinary work bringing in a whole range of professions and occupations. Parties are therefore asked:

- a. to provide high-quality specialist training in landscape appraisal and landscape operations;
- b. to promote multidisciplinary training in landscape matters for elected members and technical staff of local, regional and national authorities and other relevant public and private sector bodies. The aim here is to improve the technical expertise of bodies with landscape responsibilities. Examples of such bodies are professional organisations concerned with regional planning, the management of the environment or heritage, agricultural land use, tourism, industry, construction work or infrastructure;
- c. to develop school and university courses which, in the relevant subject areas, cover questions related to landscape and landscape protection, management and planning so that young people become aware of the issues concerning the environment in which they live.

Paragraph C – Identification and evaluation

54. This outlines the work needed to identify and evaluate landscapes in order to lay down a sound basis for long-term action aimed at protecting and improving them. Such action must be based on detailed knowledge of the characteristics of each landscape, the evolutionary processes affecting it and the value which the population concerned attaches to it. Evaluation need not involve a precise scale of values.

55. Sub-paragraph C 1 requires Parties to carry out research and studies in order to identify landscapes and analyse their characteristics and the dynamics and pressures which affect them. Some countries have already performed nation-wide surveys of landscapes. This work has revealed the landscape distinctiveness of different areas, each with its own mixture of natural and man-made elements. Geographical information systems and modern techniques of computerised mapping, also at urban level, are used to show up landscape characteristics, such as the physical relief, the settlement pattern, the main land uses, economic activities, residential areas, the presence or absence of features such as hedgerows and terraces, important wildlife habitats and the heritage of past human activity.

56. It is vital that professional fieldwork of this kind involves the local community, the general public and the various other stakeholders by means of surveys and information meetings.

57. Sub-paragraph C 1 b requires Parties to assess the quality of the landscapes identified, taking into account the particular value of different kinds assigned to them by the general public and interested parties such as landowners and land users or land managers. The point of this evaluation is to provide a basis for judging what landscape features of an area are so valuable that they should be protected; what features need management in order to maintain the quality of the landscape; and what features or areas should be considered for enhancement. This process must take account of the concerned people's opinion and the interests linked to sectoral policies, and here views may well be highly subjective and differ considerably. It may well be worth performing the evaluation according to objective criteria first, then comparing the findings with the various assessments of the landscape by people concerned and other interest groups. If necessary, this comparison could be carried out by public inquiry, with the interested parties having the right to express their opinion. Public participation in this type of procedure could be fostered by providing the public with information, consulting all representative bodies, using the media and conducting awareness-raising campaigns at all levels.

58. Sub-paragraph C 2 refers to the benefits of international exchanges of experience and ideas, as provided for in later articles. There is no universally acknowledged method for studying, identifying and evaluating landscapes, but a considerable body of knowledge already exists and should be tapped. International co-operation will encourage countries to take action, pool knowledge and experience concerning landscapes, landscape value and current problems and policies, and identify the landscapes or problems that warrant international attention.

Paragraph D – Landscape quality objectives

59. This paragraph requires parties to set quality objectives for the landscapes which have been identified and evaluated, and in doing so to consult the population concerned. Before any measure is taken for the protection, management and planning of a landscape, it is essential to make clear to the public what objectives are being pursued. These objectives should be laid down, explained and announced by the competent authority concerned after the general public and all relevant interests have been consulted. The objectives may be set within the more general framework of a policy conducted by the territorial or central authorities concerned. The decision setting the objectives should state clearly the special features and qualities of the landscape concerned, the general thrust of the policy for that landscape, and the specific components of the landscape to which protection, management or planning will apply. It should then say by what means the objectives are to be achieved.

60. There must be a clear relationship between the objectives, the findings of the identification and evaluation surveys, and the measures deemed necessary to achieve the objectives.

<P>Paragraph E – Implementation

61. This paragraph invites the Parties to introduce specific legal, administrative, fiscal or financial instruments in view to protecting, managing and planning landscapes, taking into account the agreed landscape policies. The instruments available can be very varied. They include landscape plans, landscape projects, special status for certain types of landscape, a requirement that impact studies, activity licences and land-use permits consider impact on landscape, emergency measures to safeguard threatened landscape, and so on. It is for each state to develop and introduce a range of instruments that is appropriate to the needs of its landscapes and to its legal system. The competent Committees of Experts mentioned in Article 10 of this Convention may make recommendations to facilitate the implementation of the Convention.

CHAPTER III – EUROPEAN CO-OPERATION

Article 7 – International policies and programmes

62. The Convention should allow international bodies and programmes to take more account of landscape. To that end the Parties most aware of the landscape problem should play an active part by co-ordinating their ideas and proposals in the competent Committees of Experts, mentioned in Article 10 of the Convention. In addition, the Council of Europe should engage in particular landscape co-operation with other governmental international organisations, in particular Unesco, the European Union and IUCN, as well as with other non-governmental organisations.

Article 8 – Mutual assistance and exchange of information

63. To assist implementation and make the Convention more effective, Parties undertake to co-operate in three ways:

- a. technical and scientific assistance through exchanges of experience and results of mutual research projects in landscape matters;
- b. exchange of landscape specialists, in particular for training and information purposes;
- c. exchange of information on all matters covered by the provisions of the Convention.

64. Recent years have seen a burgeoning of political, professional and academic interest in the subject of landscapes, and thus the development of a growing body of experience and expertise on which member States, local and regional authorities and others can draw as they seek to implement the convention. At the same time, the growth of electronic communication and the arrival of the Internet have provided radically improved tools for exchanging ideas and, indeed, for the technical study of landscapes. These developments create a much wider basis for the exchange of ideas and mutual support than was possible even a decade ago, allowing local actors throughout Europe to take part and thus creating a true "landscape democracy".

Article 9 – Transfrontier landscapes

65. This article requires the parties to set up transfrontier programmes for the identification, evaluation, protection, management and planning of landscapes which straddle borders. In doing so, they are asked to rely as far as possible, in accordance with the subsidiarity principle defined by the European Charter of Local Self-Government, on local and regional authorities, and to use the implementation tools advocated in the European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities in Europe of 21 May 1980 and its additional protocols.

Article 10 – Monitoring of the application of the Convention

66. It transpires that it would be easier to achieve the objectives of the Convention if the representatives of Contracting Parties had the possibility of meeting regularly to devise joint co-ordinated programmes and of jointly monitoring the application of the convention.

67. It was therefore agreed that the Council of Europe provided the ideal framework since it already has the competent committees on which all the States parties to the Convention can be represented.

68. Given the many aspects of landscapes activities, the monitoring of the application of the Convention could be entrusted to the Committee for the activities of the Council of Europe in the field of biological and landscape diversity (CO-DBP) and the Cultural Heritage Committee (CC-PAT) which work, within the Council of Europe, in the sphere addressed by the Convention and have direct access to the Committee of Ministers. In order to carry out this task the committees could hold joint meetings so that the Convention benefits from an appropriate forum for discussion. The Parliamentary Assembly and the Congress of Local and Regional Authorities of Europe (CLRAE) will be associated to the work of the mentioned committees relating to the Convention.

69. Given local and regional authorities' increasing responsibilities with regard to the protection management and planning of landscape, the Congress of Local and Regional Authorities of Europe (CLRAE), the body representing these authorities in the Council of

Europe, may convey opinions to the Committee of Ministers on the reports drawn up by the Council of Europe committees responsible for monitoring the application of the Convention, on the basis of Article 2, indent 2 of the Statutory Resolution (2000) 1.

70. Likewise, the CLRAE is called upon to participate actively in the follow-up activities and to give its opinion on the criteria for the conferral of the below-mentioned Landscape award of the Council of Europe.

Article 11 – Landscape award of the Council of Europe

71. This article provides that the Committee of Ministers, on proposal of the competent Committees of Experts mentioned in Article 10 of the Convention, and taking into account the opinion of the Congress of Local and Regional Authorities of Europe, is to make a Landscape award of the Council of Europe to a local or regional authority, a group of such authorities (whether within one country or on a transborder basis) or a non-governmental organisation having introduced policies or measures for the protection, management or planning of landscapes which have been of lasting worth and can serve as an example to other authorities throughout Europe.

72. The award is intended as a stimulus to a process, which countries throughout Europe could set in motion, of encouraging and recognising quality stewardship of landscapes. The Landscape award of the Council of Europe could "crown" national level action, which might include national competitions and perhaps financial support to local and regional authorities concerned.

73. Under paragraph 1 local and regional authorities, groups of them, or non-governmental organisations or individuals would apply for the award through their member State. This will enable the contracting Party to appraise the applications, possibly in a national competition carrying national prizes or awards, and to put forward to the competent committee of experts, the national winner or a small number of candidates for consideration for the award.

74. Under paragraphs 2 and 3 the competent Committees of Experts lays down and publishes the criteria on which candidates for the award are assessed and receives States' proposals. The award is granted by the Committee of Ministers of the Council of Europe.

75. Paragraph 4 provides that those which are granted the award will be invited to protect, manage and plan the landscape concerned on a lasting basis.

CHAPTER IV – FINAL CLAUSES

76. With some exceptions, the final clauses are based on the "model final clauses for conventions and agreements concluded within the Council of Europe" which were approved by the Committee of Ministers of the Council of Europe at its 315th meeting of the Deputies, in February 1980. Thus most of these articles do not require any particular explanation, except for the following points, which deserve a comment.

Article 12 – Relations with other instruments

77. The wording of this article is based on model provisions already used in other international conventions in order to deal with the problem of linking up conventions concerned with similar fields.

78. The present Convention is distinct from the Unesco Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage of 16 November 1972 both formally and substantively. The two conventions have different purposes, as do the organisations under whose auspices they were drawn up. One is regional in scope, the other world-wide. The Council of Europe Convention can be regarded as complementary to the Unesco one. As regards its substantive scope, the Council of Europe Convention covers all landscapes, even those that are not of outstanding universal value, but does not deal with historic monuments, unlike the Unesco Convention. Similarly, its main objective is not to draw up a list of assets of exceptional universal value, but to introduce protection, management and planning rules for all landscape based on a set of principles. Thus each convention has its distinctive features. To co-ordinate action under the two conventions, consideration could be given to scientific co-operation between the Unesco World Heritage Committee and the Committees of Experts mentioned under Article 10 of the European Landscape Convention, under Article 13.7 of the Unesco Convention of 16 November 1972, and as suggested in Article 7 of the present Convention.

79. Article 12 of the European Landscape Convention seeks to avert difficulties with other international legal instruments by stating that it does not preclude application of any stricter provisions of other instruments that treat landscape even more favourably.

Article 13 – Signature, ratification and entry into force

80. The Convention will enter into force three months after ten Council of Europe member States have ratified it.

Article 15 – Territorial scope

81. This provision is only concerned with territories having a special status, such as overseas territories, the Faroe Islands or Greenland in the case of Denmark, or Gibraltar, the Isle of Man, Jersey or Guernsey in the case of the United Kingdom.

82. It is well understood, however, that it would be contrary to the object and purpose of this convention for any contracting Party to exclude parts of its main territory from the Convention's scope and that it was unnecessary to make this point explicit in the Convention.

Article 17 – Amendments

83. Amendments can adapt or improve a Convention. The Committees mentioned in Article 10 of the Convention may prepare amendments and consider those suggested by Parties. Their adoption by the Committee of Ministers requires a three-quarters majority, after which the Parties must agree to them. They come into force three months after acceptance by three contracting Parties members of the Council of Europe.

Note :

¹ The Council of Europe's Parliamentary Assembly and Cultural Heritage Committee, the European Union's Committee of the Regions, Unesco's World Heritage Committee, the World Commission on Protected Areas and the Commission on Environmental Law of the World Conservation Union (IUCN) presented official opinions at the Florence Conference. A number of non-governmental organisations with technical qualifications in landscape management also gave favourable opinions on the preliminary draft Convention at the conference.

Rugova valley landscape, Pejë/Peć region

Gryka e Rugovës peizazh, rajoni i Pejë

Predeo u dolini Rugove, Pečki region

Photo/Foto: Frantisek Zvardon

KONVENTA EVROPIANE PËR PEIZAZHIN

Firenze, 20.X.2000

Preambulë

Shtetet anëtare të Këshillit të Evropës nënshkruese të kësaj Konvente,

Duke pasur parasysh se objektivi i Këshillit të Evropës është arritja e një uniteti më të madh ndërmjet shteteve anëtare me qëllim garantimin dhe përmbushjen e idealeve dhe parimeve që përbëjnë trashëgiminë e tyre të përbashkët dhe ndjekjen e këtij objektivi në veçanti nëpërmjet marrëveshjeve në fushat ekonomike dhe sociale;

Të angazhuara për të arritur zhvillim të qëndrueshëm bazuar në një marrëdhënie të balancuar dhe harmonike ndërmjet nevojave sociale, aktivitetit ekonomik dhe mjedisit;

Duke vënë re se peizazhi luan rol të rëndësishëm për interesin publik në rrafshin kulturor, ekologjik, mjedisor e shoqëror, dhe se është burim për veprimtarinë ekonomike, e cila, duke u mbrojtur, menaxhuar dhe planifikuar mund të çojë në hapjen e vendeve të reja të punës;

Të vetëdijshme se peizazhi ndihmon në formimin e kulturave lokale dhe është komponent themelor i trashëgimisë kulturore e natyrore të Evropës, duke ndikuar kështu në mirëqenien e njerëzve dhe forcimin e identitetit evropian;

Duke pranuar se peizazhi është element i rëndësishëm për cilësinë e jetës së njerëzve kudo ata jetojnë, në zonat urbane e në fshatra, në zonat e degraduara si dhe në zonat me cilësi të lartë, në zonat e njohura si zona me bukuri të spikatur dhe në zonat e zakonshme;

Duke vërejtur se zhvillimet në bujqësi, pyje, teknikat e prodhimit industrial dhe mineral, si dhe në planifikimin rajonal, planifikimin urban, transport, infrastrukturë, turizëm dhe aktivitetet gjatë kohës së lirë, dhe përgjithësisht ndryshimet në ekonominë botërore vazhdojnë, në mjaft raste, të përshpejtojnë transformimin e peizazheve;

Duke dashur t'i përgjigjen dëshirës së publikut për të shijuar peizazhe cilësorë e për të luajtur një rol aktiv në zhvillimin e peizazheve;

Të bindura që peizazhi përbën një element thelbësor për mirëqenien individuale e sociale, dhe se mbrojtja, menaxhimi dhe planifikimi i tij nënkuptojnë të drejta e përgjegjësi për secilin;

Duke pasur parasysh tekstet juridike ekzistuese ndërkombëtare në fushat e mbrojtjes dhe administrimit të trashëgimisë natyrore e kulturore, të planifikimit rajonal dhe hapësinor, të autonomisë lokale dhe të bashkëpunimit ndërkufitar, konkretisht Konventën për Ruajtjen e Florës dhe Faunës së Egër dhe Habiteteve Natyrore të Evropës (Bernë, 19 shtator 1979), Konventën për Ruajtjen e Trashëgimisë Arkitekturore të Evropës (Grënada, 3 tetor 1985), Konventën Evropiane për Mbrojtjen e Trashëgimisë Arkeologjike (e rishikuar) (La Valeta, 16 janar 1992), Konventën Kuadër Evropiane për Bashkëpunimin Ndërkufitar ndërmjet Komuniteteve ose Autoriteteve Territoriale (Madrid, 21 maj 1980), si dhe protokollet e saj shtesë, Kartën Evropiane të Autonomisë Lokale (Strasburg, 15 tetor 1985), Konventën për Diversitetin Biologjik (Rio 5 qershor 1992), Konventën për Mbrojtjen e Trashëgimisë Botërore, Kulturore e Natyrore (Paris, 16 nëntor 1972), si dhe Konventën për të Drejtën e Publikut për Informacion, Pjesëmarrje në Vendimmarrje dhe të Drejtën për t'ju Drejtuar Gjykatës për Çështje që Lidhen me Mjedisin (Aarhus, 25 qershor 1998);

Duke njohur se cilësia dhe larmia e peizazheve evropiane përbën një burim të përbashkët dhe se është e rëndësishme të bashkëpunohet për mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e saj;

Duke dashur të krijojnë një instrument të ri kushtuar tërësisht mbrojtjes, menaxhimit dhe planifikimit të të gjitha peizazheve në Evropë,

Ranë dakord për sa më poshtë :

KREU I – DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni I – Përkufizime

Për qëllimet e kësaj Konvente:

- a “Peizazhi” është një pjesë territori, ashtu siç konceptohet prej vetë njerëzve, karakteri i të cilit varet nga veprimi i faktorëve natyrorë dhe/ose njerëzorë, si dhe nga ndërveprimi i tyre;
- b “Politikë peizazhi” është shprehja nga organet përgjegjëse publike e parimeve të përgjithshme, strategjive dhe udhëzimeve që lejojnë marrjen e masave të veçanta për mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e peizazhit;
- c “Objektiv për cilësinë e peizazhit” është formulimi për një peizazh të caktuar që i jepet aspiratave të publikut nga organet përgjegjëse publike në lidhje me karakteristikat e peizazhit të mjedisit të tyre rrethues;
- d “Mbrojtje e peizazhit” janë veprimet e ndërmarra për ruajtjen dhe

- mirëmbajtjen e elementëve të veçantë ose karakteristikë të një peizazhi, të përligjura nga vlera e tij trashëgimore, të prejdardhur nga konfigurimi i tij natyror dhe/ose ndërhyrja njerëzore;
- e “Menaxhim i peizazhit” janë veprimet që synojnë të mirëmbajnë rregullisht një peizazh të dhënë brenda perspektivës së zhvillimit të qëndrueshme, me qëllim që të orientohen dhe harmonizohen transformimet që sjellin evolucionet shoqërore, ekonomike e mjedisore;
- f “Planifikim i peizazhit” janë veprimet me karakter hulumtues e parashikues, për vlerësimin, restaurimin ose krijimin e peizazheve.

Neni 2 – Fusha e zbatimit

Veç marrjes me rezervë të dispozitave të nenit 15, kjo Konventë është e zbatueshme në tërë territorin e Palëve dhe mbulon zonat natyrore, rurale, urbane dhe periurbane. Ajo përfshin hapësirat tokësore, zonat ujore brenda tokës dhe zonat detare. Ajo ka të bëjë si me peizazhet që mund të konsiderohen të veçanta, ashtu dhe me peizazhet e mjedisit të përditshëm dhe peizazhet e degraduara.

Neni 3 – Objektivi

Kjo Konventë synon të nxisë e të çojë përpara mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e peizazheve, si dhe të organizojë bashkëpunimin evropian në këtë fushë.

KREU II – MASAT KOMBËTARE

Neni 4 – Ndarja e përgjegjësisë

Secila Palë vë në zbatim këtë Konventë, veçanërisht nenet 5 dhe 6, në bazë të shpërndarjes së kompetencave që bën ajo vetë, në përputhje me parimet e saj kushtetuese dhe organizimin administrativ, si dhe duke respektuar parimin e subsidiaritetit, në bazë të Kartës Evropiane të Autonomisë Vendore. Pa shkelur dispozitat e kësaj Konvente, secila Palë e zbaton këtë Konventë në përputhje me politikën që harton ajo vetë.

Neni 5 – Masa të përgjithshme

Çdo Palë zotohet:

- a ta njohë juridikisht peizazhin si një komponent themelor të kuadrit jetësor të popullsisë, si shprehje të larmisë së trashëgimisë së tyre të përbashkët kulturore e natyrore, dhe si themel të identitetit të tyre;
- b të krijojë e të zbatojë politika të tilla për peizazhet që të synojnë mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e tyre nëpërmjet marrjes së masave të veçanta parashikuar nga neni 6;
- c të krijojë procedura për pjesëmarrjen e publikut, të organeve të pushtetit vendor e rajonal, dhe të palëve të tjera të interesuar në hartimin dhe realizimin e politikave të peizazhit përmendur në pikën b më sipër;
- d ta përfshijë peizazhin në kuadrin e politikave për menaxhim rajonal dhe planifikim urban, dhe në kuadrin e politikave të tij kulturore, mjedisore, bujqësore, shoqërore e ekonomike, si dhe në kuadrin e politikave të tjera që mund të kenë ndikim të drejtpërdrejtë apo të tërthortë mbi peizazhin.

Neni 6 – Masat e posaçme

A Ndërgjegjësimi

Çdo Palë zotohet të rrisë ndërgjegjësimin e shoqërisë civile, të organizatave private dhe të organeve publike për vlerën e peizazheve, për rolin dhe ndryshimet në to.

B Trajnimi dhe formimi

Çdo Palë zotohet të nxisë

- a trajnimin e specialistëve për njohjen e peizazheve dhe veprimeve që ushtrohet mbi to;
- b hartimin e programeve trajnuese shumëdisiplinore lidhur me politikën e mbrojtjes, menaxhimit dhe planifikimit të peizazhit për profesionistë të sektorit privat e publik dhe për shoqatat e interesuara në këtë fushë;
- c lëndë në shkolla e universitete për të trajtuar, në varësi të temave, vlerat që kanë të bëjnë me peizazhin dhe çështjet lidhur me mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e tij;

C Identifikimi dhe vlerësimi

- 1 Me pjesëmarrjen aktive të palëve të interesuara, siç parashikohet në nenin 5, pika c, duke synuar një njohje më të mirë të peizazheve të saj, secila Palë zotohet :
 - a
 - i të identifikojë peizazhet e veta në të tërë territorin e saj;
 - ii të analizojë karakteristikat e tyre, si dhe dinamikat dhe presionet që ndikojnë në transformimin e tyre;
 - iii të ndjekë ndryshimet e tyre;
 - b të bëjë vlerësimin e peizazheve të identifikuar, duke mbajtur parasysh tiparet e veçanta që palët e interesuara dhe popullsitë përkatëse u njohin peizazheve.
- 2 Këto procedura identifikuese dhe vlerësuese udhëzohen nga shkëmbimet e përvojave e të metodologjive, të organizuara ndërmjet Palëve në nivel evropiane, në përputhje me nenin 8.

D Objektivat për rritjen cilësore të peizazhit

Çdo Palë zotohet të përcaktojë objektiva për rritjen cilësore të peizazheve të identifikuar e të vlerësuar, pas konsultimesh me publikun, në përputhje me nenin 5 pika c.

E Zbatimi

Për zbatimin e politikave të peizazhit, çdo Palë zotohet të vërë në përdorim mjete të synuara për mbrojtjen, menaxhimin dhe/ose planifikimin e peizazheve.

KREU III – BASHKËPUNIMI EVROPIAN

Neni 7 – Politikat dhe programet ndërkombëtare

Palët zotohen të bashkëpunojnë për të trajtuar rëndësinë e peizazhit në politikat dhe programet ndërkombëtare, si dhe të rekomandojnë, në rast nevojë, përfshirjen në to të çështjeve që kanë lidhje me peizazhin.

Neni 8 – Ndihma e ndërsjellë dhe shkëmbimi i informacionit

Palët zotohen të bashkëpunojnë për të forcuar efektin e masave të marra në përputhje me nenet e kësaj Konvente, dhe në mënyrë të veçantë:

- a të japin ndihmë teknike e shkencore të ndërsjellë nëpërmjet pasurimit dhe

- shkëmbimit të përvojave e të rezultateve të projekteve kërkimore në fushën e peizazhit;
- b të mbështesin shkëmbimet e ekspertëve të peizazhit, në veçanti për qëllime trajnimi dhe informacioni;
- c të shkëmbejnë informacione për tërë çështjet e parashikuara nga dispozitat e kësaj Konvente.

Neni 9 – Peizazhet ndërkufitare

Palët zotohen të nxisin bashkëpunimin ndërkufitar në nivel lokal e rajonal dhe, në rast nevojë, të përgatisin të zbatojnë programe të përbashkëta për peizazhin.

Neni 10 – Monitorimi dhe zbatimi i Konventës

- 1 Komitetet ekzistuese përgjegjëse të ekspertëve, krijuar në bazë të nenit 17 të Statutit të Këshillit të Evropës, ngarkohen nga Komiteti i Ministrave i Këshillit të Evropës për monitorimin e zbatimit të Konventës.
- 2 Pas çdo mbledhjeje të Komitetit të Ekspertëve, Sekretari i Përgjithshëm i Këshillit të Evropës i paraqet Komitetit të Ministrave një raport lidhur me punën e kryer dhe funksionimin e Konventës.
- 3 Komitetet e Ekspertëve i propozojnë Komitetit të Ministrave kriteret për dhënien e Çmimi për Peizazhin të Këshillit të Evropës dhe rregullat për dhënien e çmimit të peizazhit nga Këshilli i Evropës.

Neni 11 – Çmimi i Këshillit të Evropës për Peizazhin

- 1 Çmimi i Këshillit të Evropës për Peizazhin është një çmim për kontribut të veçantë që u jepet organeve të pushtetit vendor e rajonal, si dhe grupimeve të tyre, të cilat, në kuadrin e politikës së peizazhit të një Pale të lidhur me Konventën, kanë zbatuar një politikë apo masa të tilla që synojnë mbrojtjen, menaxhimin dhe/ose planifikimin e peizazheve të tyre, të cilat kanë dhënë provën e një efektshmërie të qëndrueshme, duke u bërë kështu shembull për organe të tjera territoriale në Evropë. Ky çmim mund t'u jepet dhe organizatave jo-qeveritare që kanë dhënë kontribute shumë të spikatura për mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e peizazhit.
- 2 Kandidaturat për Çmimin e Këshillit të Evropës për Peizazhin i përcillen nga Palët kontraktuese Komiteteve të Ekspertëve parashikuar nga neni 10. Mund të jenë kandidaturre për çmim edhe organet ndërkufitare të pushtetit vendor e rajonal, si dhe grupimet e këtyre organeve vendore apo rajonale, me kusht që ato të administrojnë

bashkërisht peizazhin në fjalë.

- 3 Me propozim të Komiteteve të Ekspertëve parashikuar nga neni 10, Komiteti i Ministrave përcakton dhe bën të ditur kriteret për dhënien e Çmimit të Këshillit të Evropës për Peizazhin, miraton rregulloren e këtij Çmimi dhe jep këtë Çmim.
- 4 Çmimi i Këshillit të Evropës për Peizazhin jepet për të inkurajuar subjektet që marrin çmimin të përkujdesen për mbrojtjen, menaxhimin dhe/ose planifikimin e qëndrueshëm të peizazheve përkatës.

KREU IV – DISPOZITA PËRFUNDIMTARE

Neni 12 – Lidhja me instrumentet e tjerë

Dispozitat e kësaj Konvente nuk cenojnë dispozitat më strikte në fushën e mbrojtjes, menaxhimit apo planifikimit të peizazheve, të përfshira në instrumentet e tjerë detyrues kombëtarë e ndërkombëtarë që kanë hyrë apo do të hyjnë në fuqi.

Neni 13 – Nënshkrimi, ratifikimi dhe hyrja në fuqi

- 1 Kjo Konventë është e hapur për nënshkrim për shtetet anëtare të Këshillit të Evropës. Ajo i nënshtrohet procedurës së ratifikimit, pranimit apo miratimit. Instrumentet e ratifikimit, pranimit apo miratimit depozitohen pranë Sekretarit të Përgjithshëm të Këshillit të Evropës.
- 2 Konventa hyn në fuqi ditën e parë të muajit që pason përfundimin e një periudhe prej tre muajsh nga data në të cilën dhjetë shtete anëtare të Këshillit të Evropës do të kenë shprehur pëlqimin e tyre për të nënshkruar Konventën në përputhje me dispozitat e paragrafit të mëparshëm.
- 3 Për çdo shtet nënshkrues, që shpreh më pas pëlqimin e tij për të respektuar Konventën, Konventa hyn në fuqi ditën e parë të muajit që pason përfundimin e një periudhe prej tre muajsh pas datës së depozitimit të instrumentit të ratifikimit, pranimit apo miratimit.

Neni 14 – Aderimi

- 1 Pas hyrjes në fuqi të kësaj Konvente, Komiteti i Ministrave të Këshillit të Evropës mund të ftojë Komunitetin Evropian si dhe çdo shtet evropian jo anëtar të Këshillit të Evropës të aderojë në këtë Konventë, nëpërmjet një vendimi të marrë me shumicën e parashikuar në nenin 20 pika d. të Statutit të Këshillit të Evropës, dhe me unanimitetin e votave të shteteve Palë që kanë të drejtën e përfaqësimit në Komitetin e Ministrave.

- 2 Për çdo shtet aderues apo për Komunitetin Evropiane në rast aderimi, kjo Konventë hyn në fuqi ditën e parë të muajit që pason përfundimin e një periudhe prej tre muajsh pas datës së depozitimit të instrumentit të aderimit pranë Sekretarit të Përgjithshëm të Këshillit të Evropës.

Neni 15 –Zbatimi territorial

- 1 Çdo shtet ose Komuniteti Evropian, në çastin e nënshkrimit apo të depozitimit të instrumentit të tij ratifikues, pranues, miratues apo aderues mund të caktojë territorin apo territoret për të cilat zbatohet kjo Konventë.
- 2 Secila Palë, nëpërmjet një deklaratë drejtuar Sekretarit të Përgjithshëm të Këshillit të Evropës, në çdo kohë të mëvonshme, mund ta shtrijë zbatimin e kësaj Konvente në çdo territor tjetër të përcaktuar në deklaratë. Për këtë territor Konventa hyn në fuqi ditën e parë të muajit që pason përfundimin e një periudhe prej tre muajsh pas datës së marrjes së deklaratës nga Sekretari i Përgjithshëm.
- 3 Çdo deklaratë e bërë në bazë të dy paragrafëve të mësipërm mund të tërhiqet për sa i përket çdo territori të përcaktuar në këtë deklaratë, nëpërmjet një njoftimi drejtuar Sekretarit të Përgjithshëm të Këshillit të Evropës. Tërheqja hyn në fuqi ditën e parë të muajit që pason përfundimin e një periudhe tremujore pas datës së marrjes së njoftimit nga Sekretari i Përgjithshëm.

Neni 16 – Denoncimi

- 1 Secila Palë, në çdo kohë, mund ta denoncojë këtë Konventë duke i drejtuar një njoftim Sekretarit të Përgjithshëm të Këshillit të Evropës.
- 2 Denoncimi do të hyjë në fuqi ditën e parë të muajit që pason përfundimin e një periudhe prej tre muajsh pas datës së marrjes së njoftimit nga Sekretari i Përgjithshëm.

Neni 17 – Ndryshimet

- 1 Secila Palë ose Komitetet e Ekspertëve të përmendura në nenin 10 mund të propozojnë ndryshime lidhur me këtë Konventë.
- 2 Çdo propozim për ndryshim i njoftohet Sekretarit të Përgjithshëm të Këshillit të Evropës, i cili ua komunikon propozimin shteteve anëtare të Këshillit të Evropës, Palëve të tjera dhe çdo shteti evropian jo anëtar që është ftuar të aderojë në këtë Konventë në përputhje me dispozitat e nenit 14.

- 3 Çdo propozim për ndryshim shqyrtohet nga Komitetet e Ekspertëve, përmendur në nenin 10, të cilët, tekstin e miratuar me shumicë të cilësuar prej tre të katërtave të Palëve të përfaqësuara në ta, ia paraqesin për miratim përfundimtar Komitetit të Ministrave. Pas miratimit nga Komiteti i Ministrave me shumicën e parashikuar në nenin 20 pika d. të Statutit të Këshillit të Evropës dhe me unanimitetin e votave të përfaqësuesve të shteteve Palë të përfaqësuara në Komitetin e Ministrave, teksti i përcillet Palëve për pranim.
- 4 Për Palët që e kanë pranuar, çdo ndryshim hyn në fuqi ditën e parë të muajit që pason përfundimin e një periudhe prej tre muajsh pas datës në të cilën tre shtete anëtarë të Këshillit të Evropës kanë informuar Sekretarin e Përgjithshëm për pranimin e tij. Në lidhje me palët që i pranojnë ndryshimet më pas, ndryshimi hyn në fuqi ditën e parë të muajit që pason përfundimin e një periudhe prej tre muajsh pas datës në të cilën Pala në fjalë informon Sekretarin e Përgjithshëm për pranimin e ndryshimit.

Neni 18 – Njoftimet

Sekretari i Përgjithshëm i Këshillit të Evropës njofton shteteve anëtare të Këshillit të Evropës, çdo shtet apo Komunitetin Evropian që ka aderuar në këtë Konventë për:

- a çdo nënshkrim;
- b depozitimin e çdo instrumenti ratifikues, pranues, miratues apo aderues;
- c çdo datë të hyrjes në fuqi të kësaj Konvente, në përputhje me nenet 13, 14, dhe 15;
- d çdo deklaratë të bërë në përputhje me nenin 15;
- e çdo denoncim të bërë në përputhje me Nenin 16;
- f çdo propozim për ndryshim, si dhe çdo ndryshim të miratuar në përputhje me nenin 17 dhe datën në të cilën ky ndryshim hyn në fuqi;
- g çdo akt tjetër, njoftim, informacion ose komunikim që ka të bëjë me këtë Konventë.

Kjo Konventë nënshkruhet nga të nënshkruarit, rregullisht të autorizuar për këtë qëllim, në prani të tyre.

Bërë në Firence, më 20 tetor 2000, në frëngjisht dhe në anglisht, ku të dy tekstet janë njëlloj të barasvlershëm, në një kopje të vetme që do të depozitohet në arkivat e Këshillit të Evropës. Sekretari i Përgjithshëm i Këshillit të Evropës do t'i dërgojë kopje të certifikuara secilit prej shteteve anëtare të Këshillit të Evropës, si dhe çdo shteti tjetër ose Komunitetit Evropian të ftuar për të aderuar në këtë Konventë.

*Kamenica landscape.
Peizazh në Kamenicë.
Predeo kod Kamenice.*

Photo: PCDK Municipal working group of Kamenicë /Kamenica
Foto: PDKK Grupi punues komunal i Kamenicës
Foto: PKRK Opštinska radna grupa iz Kamenice

KONVENTA EVROPIANE PËR PEIZAZHIN

Raport shpjegues

I. Zanafilla e Konventës

1. Në mars të vitit 1994, pak muaj para Sesionit të Parë Plenar të Kongresit të Autoriteteve Lokale dhe Rajonale të Këshillit të Evropës, Konferenca e Përherëshme e Autoriteteve Lokale dhe Rajonale të Evropës, paraprijësja e Kongresit, miratoi Rezolutën 256 (1994) për Konferencën e 3të të Rajoneve të Mesdheut. Në tekstin e Rezolutës, Konferenca e Përherëshme, i bënte thirrje organit të tij pasues, Kongresit të Autoriteteve Lokale dhe Rajonale "të hartonte një konventë kuadër për menaxhimin dhe mbrojtjen e peizazhit natyror dhe kulturor të Evropës në tërësi, bazuar në Kartën Mesdhetare të Peizazhit, të miratuar në Sevillje nga rajonet e Andaluzisë (Spanjë), Languedoc-Roussillon (Francë) dhe Toskanë (Itali)".

2. Një vit më pas, në përgjigje të Konferencës së 1rë të Ministrave Evropianë të Mjedisit, e organizuar në Dobriš në qershor të vitit 1991, Agjencia e Mjedisit Evropian, organ i Bashkimit Evropian, nxori botimin Mjedisi i Evropës: vlerësimi në Dobriš, i cila ishte një analizë e thelluar e gjendjes dhe e mundësive të mjedisit në një Evropë më të madhe. Kreu 8 i këtij dokumenti merret me peizazhin, dhe në përfundimet e tij ai shpreh shpresën që Këshilli i Evropës të marrë rolin drejtues në hartimin e një konvente evropiane për peizazhet rurale.

3. Në vitin 1995 Unioni Botëror i Ruajtjes (IUCN) nxori botimin Parqet për jetën: veprime për zonat e mbrojtura në Evropë me mbështetjen, ndër të tjerash, të Agjencisë Suedeze për Mbrojtje Mjedisore, Ministrinë Holandeze të Bujqësisë, Planifikimin Rajonal dhe Peshkimin, Ministrinë Norvegjeze për Mjedisin, Komisionit Britanik të Fshatit, Ministrinë Gjermane të Mjedisit, Mbrojtja e Natyrës dhe Sigurisë kundër Reaktorit Bërthamor, Ministrisë Franceze të Mjedisit dhe Fondit Botëror për Florën dhe Faunën e Egër. Teksti rekomandon një konventë ndërkombëtare për mbrojtjen e peizazhit rural në Evropë, duke përfshirë Këshillin e Evropës.

4. Përballë këtyre rekomandimeve dhe kërkesës sociale në rritje, Kongresi i Autoriteteve Lokale dhe Rajonale i Këshillit të Evropës vendosi të hartonte një projekt-konventë evropiane për miratim nga Komiteti i Ministrave i Këshillit të Ministrave. Në shtator të vitit 1994 Kongresi krijoi grupin ad hoc të punës për hartimin e Konventës, të përbërë nga anëtarë të Dhomës së Autoriteteve Lokale të Kongresit të Autoriteteve Lokale dhe Rajonale të Këshillit të Evropës dhe të Dhomës së Autoriteteve Rajonale të po këtij Kongresi. Grupi u mbledh për herë të parë në nëntor të të njëjtit vit. Në përputhje me parimin e konsultimit dhe pjesëmarrjes, u ftuan të merrnin pjesë në punën e grupit shumë organe dhe programe ndërkombëtare, kombëtare dhe rajonale. Ndërmjet tyre ishin Asambleja Parlamentare e Komitetit të Trashëgimisë Kulturore e Këshillit të Evropës (CC-PAT), Komiteti për aktivitetet e Këshillit të Evropës në fushën e diversitetit biologjik dhe të peizazhit (CO-DBP), Komiteti i Trashëgimisë Botërore të UNESCO-s, IUCN-i, Komiteti i Rajoneve dhe Komisioni i Bashkimit Evropian, dhe Byroja për Strategjinë e Diversitetit Mbarë Evropian Biologjik dhe të Peizazhit dhe rajonet e Andaluzisë (Spanjë), Languedoc-Roussillon (Francë) dhe Toskanës (Itali).

5. Duke pasur parasysh kompleksitetin shkencor të temës dhe trajtimit të saj të ndryshëm në legjislacionin kombëtar, grupi hartoi si dokumente përgatitore një version të plotë të projekt-konventës me gjuhë jo juridike dhe një studim krahasues të së drejtës evropiane. Qëllimi i studimit ishte qartësimi i situatës ligjore dhe i praktikave të lidhura me mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e peizazhit në shtetet anëtare të Këshillit të Evropës.

6. Më tej, grupi ju referua në punën e tij instrumenteve ligjore ekzistues kombëtare dhe ndërkombëtare në këtë fushë. Këtu përfshihet Konventa e Unesco-s për Mbrojtjen e Trashëgimisë Arkitekturore të Evropës, Konventa për Ruajtjen e Florës dhe Faunës së Egër dhe Habitave Natyrore, Konventa Evropiane për Mbrojtjen e Trashëgimisë Arkeologjike, Rekomandimi i Këshillit të Ministrave 95 (9) për Mbrojtjen e Integruar të Zonave të Peizazhit Kulturor si Pjesë e Politikave të Peizazhit dhe Rekomandimi 79 (9) i Këshillit të Ministrave që lidhet me kartën e identifikimit dhe vlerësimit për mbrojtjen e peizazheve natyrore, Kartën Mesdhetare të Peizazhit, Rregulloren e Komunitetit Evropian për metodat e prodhimit bujqësor, të harmonizuar me kërkesat për mbrojtjen e mjedisit dhe ruajtjen e fshatit, Direktiva e Komunitetit Evropian për ruajtjen e habitave të natyrës dhe të faunës dhe florës së egër, Direktiva e Komunitetit Evropian për vlerësimin e efekteve mjedisore dhe instrumente të tjera të rëndësishme kombëtare, të Komunitetit Evropian dhe ndërkombëtare.

7. Duke pasur parasysh nevojën për demokraci dhe natyrë të veçantë, shumëllojshmërinë dhe larminë e vlerave të peizazheve dhe kërkesat për peizazh, grupi i punës organizoi dy seanca dëgjimore në Strasburg si pjesë e programit të tij të konsultimit për projekt-konventën. Seanca e parë, e mbajtur më 8 dhe 9 nëntor 1995, u ndoq nga organet e interesuara shkencore kombëtare dhe rajonale, si private dhe publike, si dhe nga organizata jo-qeveritare evropiane të interesuara; e dyta, e mbajtur më 24 mars 1997, ishte për organizatat e interesuara ndërkombëtare dhe autoritetet rajonale.

8. Pas këtyre seancave u organizua Sesioni i 4t Plenar në Strasburg, nga data 3-5 qershor 1997, ku Kongresi i Autoriteteve Lokale dhe Rajonale të Këshillit të Evropës miratoi draftin paraprak të Konventës Evropiane të Peizazhit në Rezolutën 53 (1997). Projekt-rezoluta, e shkruar në gjuhë jo ligjore, dhe studimi krahasues i legjislacionit evropian për peizazhin, i përmendur më lart, u paraqitën si shtojca të memorandumit shpjegues të rezolutës (CG (4) 6, Pjesa II).

9. Po ashtu, në Sesionin e 4t Plenar, në Rekomandimin 31 (1997), Kongresi i kërkoi Asamblesë Parlamentare të Këshillit të Evropës të shqyrtonte draftin paraprak të Konventës Evropiane të Peizazhit në Rezolutën 53 (1997), të jepte një opinion, dhe, nëse ishte e mundur, të shprehte mbështetjen e saj. E njëjta kërkesë për opinion dhe mbështetje ju dërgua dhe Komitetit të Bashkimit Evropian për Rajonet.

10. Para se t'i rekomandonte miratimin e konventës evropiane të peizazhit Këshillit të Ministrave, Kongresi vendosi sërisht në Rezolutën 53 (1997) të konsultohet me ministrinë rajonale të përfshira në këtë çështje. Si rezultat, Kongresi udhëzoi grupin e punës të organizonte një konferencë konsultuese me përfaqësuesit e ministrive dhe të organizatave të mëdha ndërkombëtare dhe jo-qeveritare me eksperiencë teknike në çështjet e peizazhit.

11. Me ftesë të Ministrisë së Trashëgimisë Kulturore dhe Pasurive Mjedisore të Italisë, kjo konference e rëndësishme u organizua në Firence (Itali) më 2-4 prill të vitit 1998.

12. Konferenca konsultative e Kongresit të Autonomisë Lokale dhe Rajonale të Këshillit të Evropës arriti dialog konstruktiv me organet kombëtare përgjegjëse për çështjet e peizazhit në shtetet anëtare të Këshillit të Evropës. Më specifikisht, falë shkëmbimit të hapur e informal të pikëpamjeve ndërmjet anëtarëve të grupit të punës dhe ekspertëve që i ndihmuan ata nga njëra anë, dhe përfaqësuesve të ministrive përgjegjëse për çështjet e peizazhit nga ana tjetër, Kongresi pati mundësi të kuptonte kërkesat e shteteve në lidhje me vendosjen e rregullave të ndërsjella të së drejtës ndërkombëtare për mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e peizazheve të tyre.

13. Bazuar në rezultatet shumë inkurajuese të Konferencës së Firences dhe pikëpamjet pozitive të shprehura nga organet ndërkombëtare për projektin paraprak të Konventës (1), si dhe duke marrë parasysh propozimet e parashtruara në seancat dëgjimore, grupi i punës prodhoi një projekt përfundimtar të konventës në formën e një projekt-rekomandimi, i cili iu dërgua Kongresit për miratim në Sesionin e tij të 5të Plenar (Strasburg, 26-28 maj 1998).

14. Ky projekt-rekomandim, i miratuar nga Kongresi më 27 maj, 1998 (Rekomandimi 40 (1998)), i kërkoi Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës të shqyrtonte projekt-konventën evropiane për peizazhin, me synimin e miratimit të saj si Konventë e Këshillit të Evropës, nëse ishte e mundur gjatë fushatës së trashëgimisë për të cilën kishin bërë apel krerët e shteteve dhe të qeverive në Samitin e Dytë të Këshillit të Evropës në tetor të vitit 1997.

15. Rekomandimi i bëri thirrje Asamblesë Parlamentare të Këshillit të Evropës të mbështeste projekt-konventën evropiane për peizazhin me qëllim miratimin e saj nga Komiteti i Ministrave.

16. Në takimin e tyre të 641të (15 - 18 shtator 1998), Zëvendës Ministrat e Këshillit të Evropës shqyrtuan Rekomandimin 40 (1998) dhe i kërkuan Komitetit të Këshillit të Evropës për aktivitete në fushën e diversitetit biologjik dhe të peizazhit (CO-DBP) dhe Komitetit për trashëgimi kulturore (CC-PAT) të shqyrtonin nëse mund dhe duhej të hartohesh një Konventë e Këshillit të Evropës për Peizazhin mbi bazën e projekt-konventës së Kongresit, të dhënë në Rekomandimin 40 (1998).

17. Të dyja Komitetet dhanë opinionet e tyre më 17 shkurt (Komiteti për Trashëgiminë Kulturore) dhe 19 prill (Komiteti për Aktivitete në Fushën e Diversitetit Biologjik dhe të Peizazhit).

18. Mbi këtë bazë, në takimin e tij të 676të (1 dhe 2 korrik 1999), Komiteti i Ministrave vendosi të krijonte një komitet të përzgjedhur ekspertësh qeveritar për hartimin e Konventës Evropiane të Peizazhit, i cili do të punonte mbi bazën e projektit të përgatitur nga Kongresi. Komiteti i Ministrave rekomandoi që komiteti i zgjedhur t'i kushtonte vëmendje posaçërisht neneve lidhur me organin mbikëqyrës të zbatimit të Konventës dhe identifikimit të peizazheve me interes evropian.

19. Komiteti i Ekspertëve u mbledh tri herë (në shtator dhe nëntor të vitit 1999 dhe në janar të vitit 2000) dhe i parashtrori një projekt-konventë të re CC-PAT dhe CO-DBP në janar të vitit 2000. Të dyja Komitetet e shqyrtuan bashkërisht tekstin më 10 maj 2000 dhe vendosën që t'ia dërgonin tekstin e punuar Komitetit të Ministrave, sëbashku me raportin e takimit të tyre [T-LAND (2000) 4] për shqyrtim dhe miratim të mundshëm dhe për hapjen për nënshkrim.

20. Mbi bazën e teksteve në raportin e sipërpërmendur dhe të opinioneve të Asamblesë Parlamentare dhe të Kongresit të Autoriteteve Lokale dhe Rajonale të Këshillit të Evropës përkatësisht më 25 maj 2000 dhe 26 qershor 2000, sekretari i Përgjithshëm i Këshillit të Evropës ia dërgoi projekt-konventën për miratim Komitetit të Ministrave. Komiteti i Ministrave e miratoi tekstin e Konventës më 19 korrik 2000 dhe vendosi ta hapte për nënshkrim më 20 tetor 2000.

II. Objektivat dhe struktura e Konventës

21. Popullsitë e Evropës dëshirojnë që politikat dhe instrumentet që kanë ndikim mbi territorin kombëtar të marrin parasysh dëshirat e tyre në lidhje me ambientin përreth. Sipas pikëpamjes së tyre, kjo cilësi, deri në një farë mase, ka të bëjë me ndjenjat që ju shfaqen ndërsa kundrojnë peizazhin. Ata kanë arritur të kuptojnë se cilësia dhe larmia e shumë peizazheve po përkeqësohen si rezultat i shumë faktorëve dhe se kjo gjë ka efekt negativ mbi cilësinë e jetës së tyre të përditshme.

22. Aktivitetet zyrtare mbi peizazhin nuk mund të lejohen më të jenë fushë ekskluzive studimi ose veprimi e monopolizuar nga organet e specializuara, shkencore apo teknike.

23. Peizazhi duhet të bëhet shqetësim politik, pasi ai luan rol të rëndësishëm në mirëqenien e evropianëve të cilët nuk janë më të përgatitur të tolerojnë tjetërsimin e mjedisëve rreth e qark tyre nga zhvillimet teknike dhe ekonomike, për të cilat ata nuk pasur asnjë të drejtë fjale. Peizazhi është shqetësim i të tërëve dhe duhet të jetë objekt i trajtimit demokratik, veçanërisht në nivelin lokal dhe rajonal.

24. Nëse njerëzve u jepet rol aktiv në vendimmarrjen për peizazhin, ata kanë më shumë të ngjarë të identifikohen me zonat dhe qytetet ku punojnë dhe harxhojnë kohën e lirë. Nëse kanë më shumë ndikim mbi mjedisin rreth tyre, ata do të jenë në gjendje të forcojnë integritetin lokal dhe rajonal dhe tiparet dalluese, gjë e cila sjell përfitime përsa i përket realizimit individual, social dhe kulturor. Nga ana e saj, kjo gjë çon në nxitjen e zhvillimit të qëndrueshëm të zonave në fjalë, pasi cilësia e peizazhit ka rëndësi të madhe në suksesin e iniciativave ekonomike dhe sociale, qofshin ato publike ose private.

25. Qëllimi kryesor i Konventës është të inkurajojë organet publike për miratimin e politikave dhe masave në nivelin lokal, rajonal, kombëtar dhe ndërkombëtar për mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e peizazheve në të gjithë Evropën, për ruajtjen dhe përmirësimin e cilësisë së peizazhit dhe rritjen e ndërgjegjësimit të publikut, institucioneve,

organeve lokale dhe rajonale për njohjen e vlerës dhe rëndësisë së peizazhit dhe pjesëmarrjes në vendimmarrje për çështjet në fjalë.

26. Politikat dhe masat e sipërpërmendura mbulojnë të gjitha format e peizazhit që zotërojnë shtetet. Konventa zbatohet për të gjitha pjesët e Evropës, duke përfshirë zonat natyrore, rurale, urbane dhe periurbane. Ajo nuk kufizohet në komponentët kulturorë, të bërë nga njeriu ose natyrorë të peizazhit. Konventa lidhet me të gjithë këto elementë dhe me mënyrën sesi këto elementë ndërliken sëbashku.

27. Zgjerimi i fushës së zbatimit të veprimit zyrtar në peizazhe nga organeve lokale për të mbuluar të gjithë territorin kombëtar nuk do të thotë se për të gjitha peizazhet duhet të zbatohen të njëjtat masa dhe politika; këto masa dhe politika duhet të përshtaten me llojet e veçanta të peizazheve, të cilat, në varësi të karakteristikave të tyre specifike, kanë nevojë për forma të ndryshme trajtimi në nivelin lokal, të cilat variojnë nga ruajtja më strikte nëpërmjet mbrojtjes, menaxhimit dhe planifikimit deri në krijimin aktual. Këto trajtime të ndryshme mund të lejojnë një zhvillim të rëndësishëm social-ekonomik të zonave në fjalë.

28. Konventa kërkon qëndrim largpamës nga të gjithë ata vendimet e të cilëve kanë ndikim mbi mbrojtjen, menaxhimin ose planifikimin e peizazheve. Ajo prek shumë fusha të politikave zyrtare dhe veprimeve zyrtare ose private nga niveli lokal në nivelin Evropian.

29. Përveç domethënies së tyre lokale, peizazhet e Evropës janë me vlerë në mënyra të ndryshme për të gjithë Evropianët. Ata gëzohen jashtë vendit ku gjenden dhe përtej kufijve kombëtarë. Për më tepër, ka peizazhe që kanë karakteristika identike në të dyja anët e kufijve dhe, si të tilla, kërkojnë masa ndërkufitare për zbatimin e parimeve të veprimit. Së fundmi, peizazhet mbartin pasojat qoftë pozitive qoftë negative të proceseve që mund ta kenë origjinën gjatë, ndikimi i të cilave nuk kontrollohet nga kufijtë kombëtarë. Kjo është arsyeja pse është i përligjur trajtimi i peizazhit në rrafshin evropian.

30. Vlerat kulturore dhe natyrore, në llojshmëri dhe cilësi të ndryshme, të lidhura me peizazhet evropiane janë pjesë e trashëgimisë së përbashkët evropiane, dhe, si rrjedhim, shtetet evropiane kanë detyrën e përpilimit të dispozitave kolektive për mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e këtyre vlerave. Për arritjen e kësaj objektive në mënyrë që të ofrojmë referencë ligjore për iniciativat e tjera ndërkombëtare në këtë fushë mund të shërbejë vetëm një Konventë Ndërkombëtare në nivelin e Këshillit të Evropës.

31. Peizazhi trajtohet në mënyrë të drejtpërdrejtë ose të tërthortë nga disa instrumente ekzistuese ndërkombëtare ligjore. Por, prapëseprapë nuk ka asnjë instrument ligjor ndërkombëtar që trajton në mënyrë të drejtpërdrejtë, specifike dhe gjithëpërfshirëse peizazhet evropiane dhe ruajtjen e tyre, pavarësisht nga vlera e tyre jashtëzakonisht e madhe kulturore dhe natyrore dhe kërcënimet e shumta mbi ta. Konventa është hartuar për të mbushur këtë boshllëk.

32. Një konventë ndërkombëtare është një instrument ligjor dinamik që zhvillohet sëbashku me lëndën e dispozitave të saj. Një instrument ndërkombëtar ligjor i synuar për

të trajtuar vlerat dhe interesat e peizazhit duhet të jetë në gjendje të ruajë të njëjtin ritëm me ndryshimet në këto vlera dhe interesa.

Konventa ka dhe avantazhin e të qenit e zbatueshme për kohë të papërcaktuar dhe e të zbatuarit nën drejtimin e një organizate ndërkombëtare, që në këtë rast është Këshilli i Evropës.

33. Konventa Evropiane për Peizazhin konsiderohet si plotësuese e instrumenteve ekzistues ligjorë ndërkombëtarë, të tillë si:

- a. Konventa e Unesco-s për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore dhe Natyrore Botërore, (Paris, 16 nëntor 1972);
- b. Konventa e Këshillit të Evropës për Ruajtjen e Florës dhe Faunës së Egër dhe Habiteteve Natyrore, (Bern, 19 shtator 1979);
- c. Konventa e Këshillit të Evropës për Mbrojtjen e Trashëgimisë Arkitekturore të Evropës, (Granadë, 3 tetor 1985);
- d. Konventa e Këshillit të Evropës për Mbrojtjen e Trashëgimisë Arkeologjike (e rishikuar) (Valeta, 16 janar 1992).

dhe e iniciativave ndërkombëtare, të tilla si Strategjia Mbarë-Evropiane për Diversitetin Biologjik dhe të Peizazhit (Sofje, 25 tetor 1995). Konventa Evropiane për Peizazhin duhet të lejojë krijimin e lidhjeve formave ndërmjet mekanizmave të Konventës dhe këtyre instrumenteve dhe iniciativave të tjera ligjore kur është e nevojshme.

34. Konventa Evropiane për Peizazhin ua lë në dorë shteteve palë të përzgjedhin mjeteve që do të përdoren brenda sistemeve të tyre të brendshme juridike për plotësimin e detyrimeve të tyre. Rregullimet ligjore, administrative, fiskale dhe financiare të bëra në çdo shtet për t'i shërbyer zbatimit të Konventës duhet të përshtaten sa më shumë të jetë e mundur me traditat e shtetit përkatës. Pranohet gjithashtu se, mbi bazën e parimit të subsidiaritetit, përgjegjësia për veprime të lidhura me peizazhin u takon organeve publike jo vetëm në nivelin kombëtar dhe ndërkombëtar, por dhe në nivelin lokal dhe rajonal.

35. Konventa Evropiane e Peizazhit përmban një preambulë dhe katër seksione kryesore:

- a. Kreu I parashton objektivat dhe fushën e zbatimit të Konventës si dhe përkufizimet bazë;
- b. Kreu II jep masat që duhet të merren në nivelin kombëtar;
- c. Kreu III jep bazën për bashkëpunim evropian, masat që duhet të merren në nivelin ndërkombëtar dhe rolin e komiteve përgjegjëse për monitorimin dhe zbatimin e Konventës;
- d. Kreu IV trajton procedurat për miratimin e konventës dhe çështje të lidhura me të.

III. KOMENTE PËR DISPOZITAT E KONVENTËS

Preambula

36. Preambula përshkruan çështjet kryesore të Konventës Evropiane për Peizazhin, duke theksuar pikat e mëposhtme.

Konventa është pjesë e punës së Këshillit të Evropës për trashëgiminë natyrore dhe kulturore, planifikimin hapësinor, mjedisin dhe vetë-qeverisjen vendore.

Shqetësimi për zhvillim të qëndrueshëm, i shprehur në konferencën e Rio de Zhaneiros, e bën peizazhin element shumë të rëndësishëm në krijimin e një balance ndërmjet ruajtjes së trashëgimisë natyrore dhe kulturore si reflektim i identitetit dhe diversitetit evropian dhe përdorimit të saj si burim ekonomik i aftë të gjenerojë vende pune në kuadrin e zhvillimit të madh në turizmin e qëndrueshëm.

Peizazhi është i rëndësishëm si komponent i mjedisit dhe ambienteve përreth njerëzve si në qytet edhe në fshat, si në rastet kur është peizazh i zakonshëm dhe në rastet kur bëhet fjalë për peizazh i spikatur. Si rrjedhojë, publiku inkurajohet të marrë pjesë aktive në menaxhimin dhe planifikimin e peizazhit dhe të ndjejë se është përgjegjës për atë çfarë ndodh mbi peizazhin.

Shtetet anëtare të Këshillit të Evropës, të vendosur për nxitjen e idealeve që janë trashëgimia e tyre e përbashkët nëpërmjet marrëveshjeve ndërkombëtare, zotërojnë një aset të çmuar duke pasur peizazhe, aset i cili duhet të mirëmbahet dhe të menaxhohet nëpërmjet bashkëpunimit efektiv ndërkombëtar, bazuar në një instrument ligjor të dedikuar posaçërisht vetëm për peizazhin.

KREU I – DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1 – Përkufizime

37. Ky nen përkufizon termat e ndryshme të përdorura në Konventë për t'u siguruar se këto terma interpretohen në mënyrë uniforme nga çdokush që është i interesuar për mirëqenien e peizazheve të Evropës.

38. “Peizazhi” përkufizohet si një zonë ose pjesë territori, ashtu siç konceptohet prej vetë vendasve ose vizitorët, tiparet vizuale dhe karakteri i së cilës varen nga veprimi i faktorëve natyrorë dhe/ose kulturor (pra njerëzorë). Ky përkufizim reflekton idenë se peizazhet zhvillohen me kalimin e kohës për shkak të veprimeve mbi to nga forcat e natyrës dhe nga

njerëzit. Ai thekson gjithashtu se një peizazh formon një tërësi, përbërësit natyrorë dhe kulturorë të së cilës merren sëbashku, jo veçmas.

39. Termat "politikë peizazhi" dhe "objektiv për cilësinë e peizazhit" lidhen me fazat e strategjisë të cilën shtetet duhet ta ndajnë në dy etapa:

- "Politika e peizazhit" reflekton ndërgjegjësimin e organeve përgjegjëse publike për nevojën e krijimit të një kuadri për politikën zyrtare për peizazhin. Ajo parashikon elementët bazë, parimet e përgjithshme dhe përzgjedhjet strategjike që drejtojnë vendimet për mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e peizazhit;
- "objektivi për cilësinë e peizazhit", pasi është identifikuar dhe përshkruar një peizazh i caktuar, përbën një deklaratë të detajuar të karakteristikave që vendosin duan të njihen për ambientet e tyre rrethuese.

40. Neni 1 vijon me përkufizimet e tre termave që përdoren shpesh në Konventë: "mbrojtja", "menaxhimi" dhe "planifikimi" i peizazheve janë parimet e veprimit mbi peizazh, të trajtuara në mënyrë dinamike dhe largpamëse.

"Mbrojtja e peizazhit" përbëhet nga masat për ruajtjen e karakterit dhe cilësisë aktuale të një peizazhi që vlerësohet shumë për shkak të konfigurimit të tij të dallueshëm natyror ose kulturor. Kjo mbrojtje duhet të jetë aktive dhe të përfshijë masa mirëmbajtëse për ruajtjen e tipareve të veçanta të një peizazhi.

"Menaxhimi i peizazhit" është çdo masë e prezantuar në përputhje me parimin e zhvillimit të qëndrueshëm për të drejtuar ndryshimet e shkaktuara nga nevoja ekonomike, sociale ose mjedisore. Këto masa mund të lidhen me organizimin e peizazhit ose të komponentëve të tij. Ato sigurojnë mirëmbajtjen e rregullt të peizazhit dhe se peizazhi zhvillohet në mënyrë harmonike dhe në një mënyrë që plotëson nevojat ekonomike dhe sociale. Qasja e menaxhimit duhet të jetë dinamike dhe duhet të kërkojë përmirësimin e cilësisë së peizazhit bazuar në pritjen e popullsisë.

"Planifikimi i peizazhit" është procesi formal i studimit, projektimit dhe ndërtimit nëpërmjet të cilit krijohen peizazhe të reja për të plotësuar aspiratat e njerëzve. Ai përfshin bërjen e projekteve të duhura të planifikimit, në veçanti në zonat që janë cenuar më shumë nga ndryshimi dhe janë më shumë të dëmtuara (për shembull periferitë, zonat periurbane dhe industriale, zonat bregdetare). Qëllimi i këtyre projekteve të planifikimit është riformësimi radikal i peizazheve të dëmtuara.

41. Në secilën zonë peizazhi, balanca ndërmjet këtyre tre llojeve të ndërhyrjeve varet nga karakteri i zonës dhe objektivat e përcaktuara për të ardhmen e peizazhit. Disa zona mund të kenë nevojë për mbrojtje shumë të fortë. Në ekstremin tjetër, mund të ketë zona peizazhi i të cilave është i cenuar rëndë, e të cilat kanë nevojë për një ristrukturim tërësor. Pjesa më e madhe e peizazheve kanë nevojë për një kombinim të të tria llojeve të veprimeve, dhe një pjesë e tyre kanë nevojë për ca ndërhyrje.

42. Ndërsa kërkohet raporti i duhur ndërmjet mbrojtjes, menaxhimit dhe planifikimit të një peizazhi, duhet të mbahet parasysh se qëllimi nuk është ruajtja ose “ngrirja” e peizazhit në një pikë të caktuar të evolucionit të tij të gjatë. Peizazhet kanë ndryshuar gjithmonë, dhe do të vazhdojnë të ndryshojnë, qoftë si rezultat i proceseve të natyrës, dhe si pasojë e ndërhyrjeve të njerëzve. Në fakt qëllimi është që ndryshimet në të ardhmen të menaxhohen në mënyrë të tillë që të njihet diversiteti i madh dhe cilësia e peizazheve që kemi trashëguar dhe të kërkojmë të ruajmë, pse jo dhe të zgjerojmë këtë diversitet dhe cilësi peizazhi, në vend që të lejojmë rrënimin e diversitetit dhe cilësisë së peizazheve.

Neni 2 – Fusha e zbatimit

43. Ky nen thotë se Konventa është e zbatueshme për të gjithë territorin e Palëve dhe mbulon zonat natyrore, rurale, urbane dhe periurbane. Ajo mbulon si zonat tokësore dhe zonat ujore, dhe është e zbatueshme si për ujërat në tokë (të tilla si lumenjtë dhe zonat me ujë të njelmët) dhe zonat detare (ujërat bregdetare dhe detin territorial).

44. Rezerva në Nenin 15 i referohet lehtësisë me anë të së cilës disa shtete lejohet të mos zbatojnë një traktatet ndërkombëtare të ratifikuara në mënyrë automatike në disa territore, në veçanti në zonat përtej detit (shih komentin për nenin 15).

45. Tipari origjinal i Konventës është që ajo zbatohet si për peizazhet e zakonshme ashtu edhe për peizazhet e njohura, pasi të gjitha llojet e peizazheve ndikojnë fort në cilësinë e ambienteve rrethuese të evropianëve. Pra, pjesë e fushës së zbatimit të kësaj Konvente janë peizazhet e përditshme, peizazhet e njohura dhe peizazhet e dëmtuara. Ky mbulim gjithëpërfshirës justifikohet me arsyet e mëposhtme: çdo peizazh formon kuadrin e jetëve të popullsisë përkatëse; peizazhet urbane dhe rurale ndërveprojnë në mënyra komplekse; pjesa më e madhe e evropianëve jetojnë në qytete të vogla e të mëdha, cilësia e peizazheve të cilave ka një ndikim të madh në jetët e tyre; dhe peizazhet rurale zënë një vend të rëndësishëm në ndërgjegjen evropiane. Ky mbulim justifikohet dhe me ndryshimet e shumta që po kalojnë peizazhet evropiane, në veçanti peizazhet periurbane.

Neni 3 – Objektivi

46. Ky nen jep objektivin e Konventës, i cili është të nxisë e të çojë përpara mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e peizazheve evropiane, nëpërmjet masave kombëtare dhe bashkëpunimin evropian ndërmjet palëve kontraktuese.

47. Kreu II (neni 4 deri në 6) dhe Kreu III (neni 7 deri në 11) i Konventës trajtojnë përkatësisht masat kombëtare dhe bashkëpunimin evropian.

KREU II – MASAT KOMBËTARE

Neni 4 – Ndarja e përgjegjësive

48. Ky nen parashikon se çdo palë e zbaton Konventën në nivelin më të përshtatshëm të qeverisjes që merret me peizazhin, duke i kushtuar vëmendje parimit të subsidiaritetit dhe Kartës Evropiane të Vetëqeverisjes Lokale. Kjo do të thotë se, nëse është e nevojshme, organeve lokale dhe rajonale, dhe grupimeve të këtyre organeve u garantohet përfshirja zyrtare në procesin e zbatimit.

49. Kur organet lokale dhe rajonale kanë kompetencën e nevojshme, mbrojtja, menaxhimi dhe planifikimi i peizazheve janë më efektive nëse sigurohet përgjegjësia për zbatimin e tyre brenda kuadrit kushtetues të parashikuar ligjshmërisht në nivelin kombëtar të organeve që janë më pranë komuniteteve përkatëse. Çdo shtet duhet të përcaktojë në detaje detyrat dhe masat për çdo nivel, për nivelin kombëtar, rajonal ose vendor, duke përcaktuar përgjegjësinë dhe duke parashikuar rregulla për bashkëpunimin ndërnivëlësh të këtyre masave, në veçanti kur bëhet fjalë për përfshirjen e instrumenteve të planifikimit urban dhe planifikimit rajonal.

Neni 5 – Masa të përgjithshme

50. Ky nen parashikon masat e nevojshme për zbatimin e Konventës brenda çdo Pale. Këtu përfshihen veprime për:

- a. njohjen juridikisht të peizazhit si një komponent themelor për krijimin e kuadrit jetësor të popullsisë, si shprehje të larmisë së trashëgimisë së tyre të përbashkët kulturore e natyrore, dhe si themel të identitetit të tyre lokal. Mund të theksohet se shumë shtete evropiane i referohen peizazhit në kushtetutat e tyre ose në legjislacionin për trashëgiminë natyrore ose kulturore ose për mjedisit;
- b. krijimin dhe zbatimin e politikave të tilla për peizazhet që të synojnë mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e tyre, duke respektuar dispozitat e Konventës, nëpërmjet marrjes së masave të posaçme parashikuar nga neni 6;
- c. krijimin e procedurave të tilla të pjesëmarrjes së publikut, të organeve të pushtetit vendor e rajonal, dhe të palëve të tjera të interesuar për hartimin dhe realizimin e politikave të peizazhit. Peizazhi është çështje që prek të gjithë popullsinë dhe kujdesi ndaj tij kërkon bashkëpunim ndërmjet një numri të madh individësh dhe organizatash.
- d. përfshirjen sistematike të peizazhin në kuadrin e politikave që kanë të bëjnë me planifikimin hapësinor dhe urban të vendit, në kuadrin e politikave kulturore, mjedisore, bujqësore, shoqërore e ekonomike, si dhe në kuadrin e politikave të tjera që mund të kenë një ndikim të drejtpërdrejtë apo të tërthortë mbi peizazhin, të tilla si transporti.

Thelbi i kësaj dispozite është që peizazhi nuk është një çështje që duhet të trajtohet si një fushë që u përket vetëm specialistëve të çështjeve publike. Peizazhi mund të ndikohet për mirë ose keq nga veprime në shumë sektorë. Si rezultat, qeveritë duhet të sigurojnë se marrën parasysh objektivat e peizazhit në të gjithë sektorët e jetës publike.

Neni 6 – Masat e posaçme

51. Ky nen merret me masat e posaçme që duhet të merren nga Palët në nivel kombëtar, rajonal ose vendor.

Paragrafi A – Ndërgjegjësimi

52. Ky paragraf trajton çështjen e rëndësishme të rritjes së ndërgjegjësimit të publikut. Çdo qytetar ka një pjesë në peizazh dhe ka detyrën të kujdesit për të. Mirëqenia e peizazheve lidhet ngushtë me nivelin e ndërgjegjësimit publik. Në këtë kuadër duhet të organizohen fushata për informimin dhe edukimin e publikut, përfaqësuesve të zgjedhur të tij dhe shoqatave mbi vlerën aktuale dhe të ardhshme të peizazheve.

Paragrafi B – Trajnimi dhe formimi

53. Mbrojtja, menaxhimi dhe planifikimi i peizazheve mund të jetë çështje komplekse që përfshin shumë agjenci të ndryshme publike dhe private dhe punë ndërdisiplinore, e që mbledh shumë profesionistë dhe profesione. Si rrjedhojë, Palëve u kërkohet:

- a. të ofrojnë trajnime të nivelit të lartë për specialistët për vlerësimin e peizazhit dhe veprimeve mbi të;
- b. të nxisin trajnime formimi ndërdisiplinore për çështjet e peizazhit për anëtarë të përzgjedhur dhe stafin teknik të organeve lokale, rajonale dhe kombëtare dhe organe të tjera përkatëse të sektorit publik dhe privat. Qëllimi është përmirësimi i eksperiencës teknike të organeve me përgjegjësi në fushën e peizazhit. Shembuj të këtyre organeve janë organizata profesionale që kanë të bëjnë me planifikimin rajonal, menaxhimin e mjedisit ose trashëgiminë, përdorimin e tokës bujqësore, turizmin, industrinë, punën në ndërtim ose infrastrukturë;
- c. të zhvillojnë lëndë shkollore dhe universitare dhe të mbulojnë në temat përkatëse çështje që lidhen me peizazhin dhe mbrojtjen e peizazhit, menaxhimin dhe planifikimin në mënyrë që të rinjtë të bëhen të ndërgjegjshëm për çështjet që kanë të bëjnë me mjedisin ku jetojnë.

Paragrafi C – Identifikimi dhe vlerësimi

54. Këtu përshkruhet puna që nevojitet për të identifikuar dhe vlerësuar peizazhet në mënyrë që të parashikohet një bazë e qëndrueshme për veprime afatgjata të synuara për mbrojtjen dhe përmirësimin e tyre. Ky veprim duhet të bazohet në një njohuri të detajuar të karakteristikave të çdo peizazhi, në proceset zhvilluese që kanë ndikim mbi të dhe në

vlerën që i bashkëngjit peizazhit nga popullsia që jeton pranë tij. Vlerësimi duhet të përfshijë një nivel të saktë vlerash.

55. Nënparagrafi C 1 a u kërkon Palëve të kryejnë kërkime dhe studime për të identifikuar peizazhet dhe për të analizuar karakteristikat, dinamikat dhe presionet që ndikojnë mbi ta. Disa vende kanë kryer sondazhe mbarëkombëtare për peizazhet. Kjo punë ka nxjerrë në pah dallimet e peizazheve në zona të ndryshme, ky secili peizazh ka përzierje unike të elementëve natyrore dhe ndikimeve të njeriut. Sistemet gjeografike të informacionit dhe teknikat modern të hartave të kompjuterizuara edhe në nivelin urban përdoren për të treguar karakteristikat e peizazhit, të tilla si relievi fizik, mënyra e vendosjes, përdorimet kryesore të tokës, aktivitetet ekonomike, zonat e banimit, prania ose mungesë e tipareve të tilla si rreshtat ndarës të pemëve dhe tarracave, habitatet e rëndësishme të jetës së florës dhe faunës së egër dhe trashëgimia e aktiviteteve të mëparshme të njeriut.

56. Është shumë e rëndësishme që në punën profesionale të kësaj natyre të përfshihet dhe publiku i gjerë dhe lloje të ndryshme aktorësh nëpërmjet sondazheve dhe takimeve informuese.

57. Nënparagrafi C 1 b u kërkon Palëve të vlerësojnë cilësinë e peizazhit të identifikuar, duke marrë parasysh vlerën e veçantë të llojeve të ndryshme që u bashkëngjitet peizazheve nga publiku i gjerë dhe nga palët e interesuara, të tillë si pronarët e tokave dhe përdoruesit ose menaxherët e tokave. Qëllimi i këtij vlerësimi është ofrimi i një baze për gjykimin se cilat tipare peizazhi të një zone janë kaq të vlefshme sa duhen mbrojtur; cilat tipare kanë nevojë për menaxhim për të mirëmbajtur cilësinë e peizazhit; dhe cilat tipare ose zona duhet të shqyrtohen në lidhje me mundësinë për zgjerim. Ky proces duhet të marrë parasysh opinionin e njerëzve të përfshirë si dhe interesat e lidhura me politikat sektoriale. Pikëpamjet në këtë pikë mund të jenë shumë subjektive dhe të larmishme. Mund t'ia vlejë të kryhet vlerësimi sipas kritereve objektive të përcaktuara në fillim, e më pas të krahasohen gjetjet me vlerësimet e ndryshme të peizazheve nga njerëzit rreth e qark dhe grupet e tjera të interesit. Nëse është e nevojshme, ky krahasim mund të kryhet nëpërmjet pyetjes së publikut, ku palët e interesuara kanë të drejtën të shprehin mendimet e tyre. Pjesëmarrja e publikut për këtë lloj procedure mund të forcohet nëpërmjet ofrimit të informacionit për publikun, duke u konsultuar me të gjitha palët e interesuara, duke përdorur median dhe duke realizuar fushata ndërgjegjësimi në të gjitha nivelet.

58. Nënparagrafi C 2 i referohet përfitimeve të shkëmbimeve të eksperiencave dhe ideve në nivel ndërkombëtar, siç parashikohet në nenet pas tij. Nuk ka asnjë metodë universale të njohur për studimin, identifikimin dhe vlerësimin e peizazheve, por ekziston një bazë e mirë njohurish, e cila duhet të preket. Bashkëpunimi ndërkombëtar i inkurajon shtetet të marrin masa, të grumbullojnë njohuri dhe eksperiencë në lidhje me peizazhet, vlerat e tyre dhe problemet dhe politikat aktuale, si dhe të identifikojnë peizazhet ose problemet që kërkojnë vëmendje ndërkombëtare.

Paragrafi D – Objektivat për rritjen cilësore të peizazhit

59. Ky paragraf u kërkon palëve të përcaktojnë objektiva për rritjen e cilësisë së peizazheve që janë identifikuar dhe vlerësuar, dhe të konsultohen me popullsitë përkatëse gjatë këtij procesi. Para se të merret ndonjë masë për mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e peizazhit, është shumë e rëndësishme që publikut t'i bëhet me dije se cilat janë objektivat që po ndiqen. Këto objektiva duhet të parashtrohen, shpjegohen dhe të bëhen të ditura nga organi kompetent pas konsultimit me publikun e gjerë dhe me organe të tjera të interesuara në këtë fushë. Objektivat mund të përcaktohen brenda një kuadri më të përgjithshëm të një politike të kryer nga organet territoriale ose qendrore në fjalë. Vendimi që përcakton objektivat duhet të përmbajë qartësisht tiparet dhe cilësitë e veçanta të peizazhit në fjalë, klimën e përgjithshme të politikës për atë peizazh dhe komponentët specifikë të peizazhit mbi të cilin zbatohet mbrojtja, menaxhimi dhe planifikimi. Më pas duhet të thuhet se me çfarë mjetesh do të arrihen objektivat.

60. Duhet të ketë një marrëdhënie të qartë ndërmjet objektivave, gjetjeve të sondazheve të identifikimit dhe vlerësimit dhe masave të konsideruara si të rëndësishme për arritjen e këtyre objektivave.

<P>Paragrafi E – Zbatimi

61. Ky paragraf i fton Palët të prezantojnë instrumente specifike ligjore, administrative, fiskale ose financiare me qëllim mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e peizazheve, duke marrë parasysh politikat e vendosura për peizazhin. Instrumentet në dispozicion mund të jenë nga më të larmishmet. Ato përfshijnë plane të peizazheve, projekte të peizazheve, status të veçantë për lloje të ndryshme peizazhi, një kërkesë që studimet e ndikimit, licencat e aktivitetit dhe lejet për përdorimin e tokës të analizojnë ndikimin mbi peizazh, masa emergjente për ruajtjen e peizazhit të kërcënuar, etj. I takon çdo shteti të zhvillojë dhe të prezantojë një seri instrumentesh të duhura për nevojat e peizazheve të tij dhe për sistemin e tij ligjor. Komitetet përgjegjëse të ekspertëve, përmendur në nenin 10 të kësaj Konvente, mund të bëjnë rekomandime për lehtësimin e zbatimit të Konventës.

KREU III – BASHKËPUNIMI EVROPIAN

Neni 7 – Politikat dhe programet ndërkombëtare

62. Konventa u lejon organeve dhe programeve ndërkombëtare të shqyrtojnë më nga afër çështjen e peizazhit. Për këtë qëllim, Palët që janë më të ndërgjegjshme për çështjen e peizazhit duhet të luajnë rol aktiv duke i koordinuar idetë dhe propozimet e tyre në komitetet përgjegjëse të ekspertëve, përmendur në nenin 10 të Konventës. Për më tepër, Këshilli i Evropës duhet të angazhohet posaçërisht për bashkëpunimin me organizata të tjera ndërkombëtare qeveritare për peizazhin, në veçanti me Unesco-n, Bashkimin Evropian dhe IUCN-në, si dhe me organizata të tjera jo-qeveritare.

Neni 8 – Ndhimja e ndërsjellë dhe shkëmbimi i informacionit

63. Për të ndihmuar zbatimin dhe për ta bërë Konventën më efektive, Palët angazhohen të bashkëpunojnë në tri mënyra:

- a. nëpërmjet ndihmës teknike dhe shkencore përmes shkëmbimit të eksperiencës dhe rezultateve të projekteve të ndërsjella të kërkimit në çështjet e peizazhit;
- b. nëpërmjet këmbimit të specialistëve të peizazhit, në veçanti për qëllime trajnimi dhe informimi;
- c. nëpërmjet shkëmbimin e informacionit për të gjitha çështjet që mbuloohen nga dispozitat e Konventës.

64. Vitet e fundit kanë qenë të frytshme për sa i përket interesit politik, profesional dhe akademik në fushën e peizazhit, dhe, si rezultat, është zhvilluar një trupë eksperience dhe ekspertize në rritje, mbi të cilat mund të mbështeten shtetet anëtare, organet lokale dhe rajonale dhe organe të tjera ndërsa kërkojnë të zbatojnë Konventën. Në të njëjtën kohë, rritja e komunikimit elektronik dhe ardhja e internetit ka ofruar instrumente të përmirësuara rrënjësisht për shkëmbimin e ideve dhe për studimin teknik të peizazheve. Këto zhvillime krijojnë një bazë shumë më të gjerë për shkëmbimin e ideve dhe mbështetjen e ndërsjellë sesa një dekadë më parë, duke i lejuar aktorëve vendas në të gjithë Evropën të marrin pjesë në proces, duke krijuar kështu një “demokraci të vërtetë të peizazhit”.

Neni 9 – Peizazhet ndërkufitare

65. Ky nen u kërkon palëve të krijojnë programe ndërkufitare për identifikimin, vlerësimin, mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e peizazheve që i kalojnë kufijtë. Gjatë kësaj pune, atyre u kërkohet të bazohen sa më shumë të jetë e mundur në organet vendore dhe rajonale, në përputhje me parimin e subsidiaritetit të përcaktuar nga Karta Evropiane e Vetëqeverisjes Vendore, dhe të përdorin instrumentet e zbatimit që rekomandohen në Konventën Kuadër Evropiane për Bashkëpunimin Ndërkufitar ndërmjet Komuniteteve ose Autoriteteve Territoriale në Evropë të datës 21 maj 1980 dhe protokolleve të saj shtesë.

Neni 10 – Monitorimi dhe Zbatimi i Konventës

66. Rezultoni se është më e lehtë të arrihen objektivat e Konventës nëse përfaqësuesit e palëve kontraktuese do të kishin mundësinë të takohen rregullisht për hartimin e programeve të përbashkëta të koordinuara dhe nëse do të monitoronin bashkërisht zbatimin e konventës.

67. Si rezultat, u ra dakord që Këshilli i Evropës ofronte kuadrin ideal, pasi ai i ka komitetet kompetente ku mund të përfaqësohen shtetet palë në Konventë.

68. Duke pasur parasysh aspektet e ndryshme të aktiviteteve të peizazhit, monitorimi i zbatimit të Konventës mund t'i besohet Komitetit për Aktivitete të Këshillit të Evropës në Fushën e Diversitetit Biologjik dhe të Peizazhit (CO-DBP) dhe Komitetin për Trashëgimi Kulturor (CC-PAT) të cilët punojnë brenda Këshillit të Evropës në fushën e trajtuar nga Konventa dhe kanë akses të drejtpërdrejtë tek Komiteti i Ministrave. Në mënyrë që të kryejnë këtë detyrë, komitetet mund të organizojnë takime të përbashkëta në mënyrë që Konventa të përfitojë nga një forum i përshtatshëm për diskutime. Asambleja Parlamentare dhe Kongresi i Autoriteteve Lokale dhe Rajonale të (CLRAE) will do të përfshihen në punën e komiteteve të përmendura më lart në lidhje me Konventën.

69. Duke pasur parasysh përgjegjësitë në rritje të organeve vendore dhe rajonale për mbrojtjen, menaxhimin dhe planifikimin e peizazhit, Kongresi i Autoriteteve Lokale dhe Rajonale i Këshillit të Evropës, organi që përfaqëson këto organe në Këshillin e Evropës, mund t'i transmetojë opinionet Komitetit të Ministrave për raportet e hartuara nga komitetet përgjegjëse të Këshillit të Evropës për monitorimin dhe zbatimin e Konventës, mbi bazën e Nenit 2, pike 2 e Rezolutës Statutore (2000) 1.

70. Po ashtu, Kongresi i është bërë thirrje të marrë pjesë aktivisht në aktivitetet pasuese dhe të japë mendimin e tij për kriteret për dhënien e çmimit të Këshillit të Evropës për peizazhin , siç specifikohet më poshtë.

Neni 11 – Çmimi i Këshillit të Evropës për peizazhin

71. Ky nen parashikon se Këshilli i Ministrave, me propozim të komiteteve përgjegjëse të ekspertëve, përmendur në paragrafin 10 të Konventës, dhe duke marrë parasysh opinionin e Kongresit të Autoriteteve Lokale dhe Rajonale të Këshillit të Evropës, i jepet një çmim të Këshillit të Evropës për peizazhin një organi lokal ose rajonal, një grupi të organesh të tilla (brenda shtetit ose përtej kufijve), ose një organizate jo-qeveritare që ka prezantuar politika dhe masa për mbrojtjen, menaxhimin ose planifikimin e peizazheve që kanë zgjatur në kohë e që mund të shërbejnë si shembull për organet e tjera në të gjithë Evropën.

72. Ky çmim synohet të përdoret si stimul për një proces, të cilin mund të vënë në lëvizje shtete nga e gjithë Evropa, si dhe për inkurajimin dhe njohjen e administrimit cilësor të peizazheve. Çmimi i peizazhit i Këshillit të Evropës mund të “kurorëzojë” veprime të nivelit vendor, të cilat mund të përfshijnë konkurse kombëtare dhe mbase dhe mbështetje financiare për organet vendore dhe rajonale të përfshira.

73. Sipas paragrafit 1, organet vendore dhe rajonale, grupimet e tyre, organizatat jo-qeveritare ose individët aplikojnë për çmimin nëpërmjet shteteve të tyre anëtare. Kjo i bën të mundur palës kontraktuese të vlerësojë aplikimet, mundësisht në një konkurs kombëtar që jep çmime kombëtare, dhe t'i parashtrijë komitetit përgjegjës të ekspertëve fituesin kombëtar ose një numër të vogël kandidatësh për çmim.

74. Sipas paragrafit 2 dhe 3, komitetet përgjegjëse të ekspertëve përcaktojnë dhe botojnë

kritere mbi bazën e të cilave vlerësohet çmimi dhe merren propozimet e palëve. Çmimi jepet nga Komiteti i Ministrave të Këshillit të Evropës.

75. Paragrafi 4 parashikon se kushdo që merr çmimin ftohet të mbrojë, menaxhojë dhe planifikojë peizazhin përkatës për një periudhë afatgjatë.

KREU IV – DISPOZITA PËRFUNDIMTARE

76. Me disa përjashtime, dispozitat përfundimtare bazohen në “dispozitat përfundimtare model për konventat dhe marrëveshjet e përfunduara brenda Këshillit të Evropës”, të miratuara nga Komiteti i Ministrave të Këshillit të Evropës në takimin e tij të 315th të zëvendës ministrave në shkurt 1980. Duke qenë kështu, pjesa më e madhe e këtyre neneve nuk kërkojnë shpjegim të veçantë, në përjashtim të pikave të mëposhtme, të cilat meritojnë një koment .

Neni 12 – Marrëdhëniet me instrumentet e tjera

77. Formulimi i këtij neni bazohet në dispozitat model që ekzistojnë në konventa të tjera ndërkombëtare në mënyrë që të trajtohet çështja e lidhjes së konventave që trajtojnë fusha të ngjashme.

78. Kjo Konventë është e ndryshme nga Konventa e Unesco-s që ka të bëjë me Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore dhe Natyrore Botërore, datë 16 nëntor 1972, si nga pikëpamja formale dhe nga ajo substanciale. Të dyja konventat kanë qëllime të ndryshme, ashtu siç kanë qëllime të ndryshme dhe organizatat nën drejtimin e të cilave janë hartuar këto konventa. Njëra është rajonale përsa i përket fushës së zbatimit, tjetra është botërore. Konventa e Këshillit të Evropës mund të konsiderohet si plotësuese e Konventës së Unesco-s. Përsa i përket aspektit substancial, Konventa e Këshillit të Evropës mbulon të gjitha peizazhet, dhe ato peizazhe që nuk kanë vlerë të njohur në mbarë botën, por nuk trajton monumentet historike, siç bën Konventa e Unesco-s. Po ashtu, objektivi i saj kryesor nuk është hartimi i një liste objektivësh me vlerë universale përjashtimisht të dallueshme, por të prezantojë rregullat e mbrojtjes, menaxhimit dhe planifikimit për të gjithë peizazhet, bazuar në një grup parimesh. Pra, secila konventë ka tiparet e saj dalluese. Për të koordinuar veprimet nën të dyja konventat, i duhet kushtuar rëndësi e veçantë bashkëpunimit shkencor ndërmjet Komitetit të Unesco-s për Trashëgiminë Botërore dhe Komiteteve të Ekspertëve të përmendur në nenin 10 të Konventës Evropiane për Peizazhin, dhe nenit 13.7 të Konventës së Unesco-s të datës 16 nëntor 1972, siç sugjerohet në nenin 7 të Konventës në fjalë.

79. Neni 12 i Konventës Evropiane për Peizazhin kërkon të shmangë vështirësitë me instrumente të tjera ligjore ndërkombëtare duke deklaruar se ajo nuk përjashton aplikimin e dispozitave më të ashpra të instrumenteve të tjerë që e trajtojnë peizazhin në mënyrë edhe më të favorshme.

Neni 13 – Nënshkrimi, ratifikimi dhe hyrja në fuqi

80. Konventa hyn në fuqi tre muaj pasi dhjetë shtete anëtare të Këshillit të Evropës e kanë ratifikuar atë.

Neni 15 – Zbatimi territorial

81. Kjo dispozitë lidhet me territoret që kanë status të veçantë, të tilla si territore përtej detit, si për shembull the Ishujt Faroe ose Grinlandi në rastin e Danimarkës, ose Gjibraltari, Ishulli i Njeriut, Xhersi ose Guernsi në rastin e Mbretërisë së Bashkuar.

82. Gjithsesi, është qartësisht e kuptueshme se përjashtimi i pjesëve të territorit të një shteti nga fusha e zbatimit të Konventës është në kundërshtim me objektin dhe qëllimin e Konventës dhe është e panevojshme që kjo gjë të sqarohet në Konventë.

Neni 17 – Ndryshimet

83. Ndryshimet mund të miratojnë ose të përmirësojnë një Konventë. Komitetet e përmendura në nenin 10 të Konventës mund të përgatisin ndryshime dhe mund të trajtojnë ndryshimet e sugjeruara nga palët. Miratimi i tyre nga Komiteti i Ministrave kërkon shumicë të cilësuar prej $\frac{3}{4}$, pas së cilës palët duhet të bien dakord. Ndryshimet hyjnë në fuqi tre muaj pas pranimit të tyre nga tri palë kontraktuese që janë anëtare të Këshillit të Evropës.

Shënim :

¹Asambleja Parlamentare e Këshillit të Evropës dhe Komiteti për Trashëgiminë Kulturore, Komisioni i Rajoneve i Bashkimit Evropian, Komiteti për Trashëgiminë Botërore të Unesco-s, Komisioni Botëror për Zonat e Mbrojtura dhe Komisioni për të Drejtën Mjedisore në Unionin e Konservimit Botëror paraqitën opinione zyrtare në Konferencën e Firences. Mendime të vjera u dhanë në konferencën për projekt-konventën paraprake dhe nga disa organizata jo-qeveritare me kualifikime teknike në menaxhimin e peizazheve.

*Garden near the fish restoran “Trofta”, Istog/Istok.
Kopsht afër restorantit të peshkut “Trofta” Istog.
Bašta u blizini ribljug restorana “Trofta” Istog.*

Photo: PCDK team
Foto Ekipi i PDKK
Foto: PKRK tim

EVROPSKA KONVENCIJA O PREDELU

Firenca, 20. X 2000

Preambula

Države članice Saveta Evrope, potpisnice ove Konvencije,

Imajući u vidu da je cilj Saveta Evrope postizanje većeg jedinstva među članicama, između ostalog, u cilju očuvanja i ostvarivanja ideala i principa koji su njihovo zajedničko nasleđe, i da se taj cilj naročito ostvaruje sporazumima na ekonomskom i društvenom planu;

Nastojeći da postignu održivi razvoj zasnovan na uravnoteženom i skladnom odnosu društvenih potreba, privrednih delatnosti i životne sredine;

Ističući da predeo ima važnu ulogu za opšti interes u oblasti kulture, ekologije, životne sredine i društva, i da predstavlja resurs koji pogoduje privrednim delatnostima, a čijom se zaštitom, upravljanjem i planiranjem može doprineti otvaranju novih radnih mesta;

Svesne da predeo doprinosi formiranju lokalnih kultura i da predstavlja jedan od osnovnih elemenata evropskog prirodnog i kulturnog nasleđa, koji doprinosi dobrobiti čovečanstva i jačanju evropskog identiteta;

Priznajući da je predeo važan činilac kvaliteta života ljudi, ma gde oni bili: u gradskim sredinama i na selu, u degradiranim oblastima ili u područjima visokog životog kvaliteta, u oblastima koje imaju izuzetne odlike, ili u svakidašnjem okruženju;

Napominjući da razvoj poljoprivrede, šumarstva, industrijskih i rudarskih metoda proizvodnje, razvoj prostornog planiranja, urbanizma, saobraćaja, infrastrukture, turizma i rekreacije, kao i, na opštijem nivou, promene u svetskoj privredi, vrlo često ubrzavaju transformaciju predela;

Nastojeći da odgovori na želju javnosti da uživa u predelima visokog kvaliteta i da igra aktivnu ulogu u razvoju predela;

S uverenjem da predeo ima suštinski značaj za dobrobit pojedinca i društva, i da njegova zaštita, upravljanje i planiranje svima nameću određena prava i obaveze;

S obzirom na postojeće propise na međunarodnom nivou, na polju zaštite prirodnog i kulturnog nasleđa i upravljanja njime, regionalnog i prostornog planiranja, lokalne samouprave i prekogranične saradnje, a naročito s obzirom na Konvenciju o zaštiti evropskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bern, 19. septembra 1979. godine), Konvenciju o zaštiti arhitektonskog nasleđa Evrope (Granada, 3. oktobra 1985), Evropsku konvenciju o zaštiti arheološkog nasleđa (revidirana) (La Valeta, 16. januara 1992), Evropsku konvenciju o prekograničnoj saradnji između teritorijalnih zajednica ili vlasti (Madrid, 21. maja 1980) i njene dodatne protokole, Evropsku povelju o lokalnoj samoupravi (Strazbur, 15. oktobra 1985), Konvenciju o biološkoj raznovrsnosti (Rio de Žaneiro, 5. juna 1992), Konvenciju o zaštiti svetske kulturne i prirodne baštine (Pariz, 16. novembra 1972) i Konvenciju o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i dostupnosti pravosuđa o pitanjima vezanim za životnu sredinu (Arhus, 25. juna 1998);

Smatrajući da kvalitet i raznolikost evropskih predela čine zajedničko bogatstvo, i da je važno uspostaviti saradnju u cilju njegove zaštite, upravljanja i planiranja;

Želeći da dâ novi instrument posvećen isključivo zaštiti, upravljanju i planiranju svih predela u Evropi,

Saglasne su u sledećem:

I POGLAVLJE – OPŠTE ODREDBE

Član 1 – Definicije

Purposes of the Convention

U svrhu ove Konvencije:

- (a) «Predeo» označava određeno područje, onako kako ga ljudi vide i dožive, čiji je karakter rezultat delovanja i interakcije prirodnih i/ili ljudskih faktora;
- (b) «Predeona politika» označava izraz opštih principa, strategija i smernica, definisanih od strane nadležnih organa vlasti, koji omogućavaju preduzimanje određenih mera u cilju zaštite, upravljanja i planiranja predela;
- (v) «Ciljni kvalitet predela» označava, za određeni predeo, formulaciju, datu od strane nadležnih organa vlasti, o težnji stanovništva u pogledu predeonih karakteristika iz njihovog okruženja;;
- (g) «Zaštita predela» označava postupke očuvanja i održavanja značajnih ili

karakterističnih obeležja predela, opravdane vrednošću nasleđa, proisteklom iz njegove prirodne konfiguracije i/ili ljudske aktivnosti;

- (d) «Upravljanje predelom» označava postupke, kojima se, iz perspektive održivog razvoja, obezbeđuje redovno održavanje predela, sa ciljem usmeravanja i usklađivanja promena izazvanih društvenim i ekonomskim procesima, kao i procesima u životnoj sredini;
- (đ) «Planiranje predela» označava dugoročne i dalekosežne postupke sa ciljem unapređenja, ponovnog uspostavljanja ili stvaranja predela.

Član 2 – Područje primene

U skladu s odredbama sadržanim u članu 15, ova Konvencija se primenjuje na celokupnu teritoriju Strana potpisnica, i obuhvata prirodna, seoska, gradska i prigradska područja. Konvencija obuhvata kopno, kopnene vode i morske oblasti. Odnosi se na predele koji se mogu smatrati izuzetnim, kao i na svakidašnje ili degradirane predele.

Član 3 – Ciljevi

Ciljevi ove Konvencije su promovisanje zaštite, upravljanja i planiranja predela, kao i organizovanje evropske saradnje o pitanjima predela.

II POGLAVLJE – MERE NA DRŽAVNOM NIVOU

Član 4 – Podela nadležnosti

Sve Strane potpisnice primenjivaće ovu Konvenciju, a posebno članove 5 i 6, prema sopstvenoj podeli nadležnosti, a u skladu sa svojim ustavnim načelima i upravnim uređenjem, poštujući princip supsidijarnosti i imajući u vidu Evropsku povelju o lokalnoj samoupravi. Svaka Strana potpisnica će, ne kršeći odredbe ove Konvencije, uskadići njeno sprovođenje u skladu sa sopstvenom politikom.

Član 5 – Opšte mere

Sve Strane potpisnice se obavezuju da će:

- (a) zakonom priznati predeo kao bitnu komponentu ljudskog okruženja, kao izraz raznovrsnosti zajedničkog kulturnog i prirodnog nasleđa, i temelj njihovog identiteta;

- (b) uspostaviti i sprovesti predeone politike koje imaju za cilj zaštitu, upravljanje i planiranje predela, donošenjem posebnih mera utvrđenih članom 6;
- (v) uspostaviti procedure za uključivanje najšire javnosti, lokalnih i regionalnih vlasti, kao i drugih strana koje su zainteresovane za određivanje i primenjivanje predeonih politika navedenih u stavu b. ovoga člana;
- (g) integrisati predeo u politike prostornog (regionalnog) i urbanističkog planiranja, i u kulturne, poljoprivredne, socijalne, ekonomske i politike životne sredine, kao i u sve ostale politike koje mogu da imaju posredan ili neposredan uticaj na predeo.

Član 6 – Posebne mere

A. *Podizanje svesti*

Strane potpisnice se obavezuju da će raditi na podizanju nivoa svesti građanskog društva, privatnih organizacija i nadležnih organa vlasti, o vrednostima predela, njihovoj ulozi i promenama koje se u njima dešavaju.

B. *Obuka i obrazovanje*

Strane potpisnice se obavezuju da će podsticati:

- a obuku stručnjaka za poznavanje predela i intervenciju u njemu;
- b multidisciplinarnе programe obuke u oblasti politike predela, zaštite, upravljanja i planiranja, i to za stručnjake iz privatnog i javnog sektora, i zainteresovana udruženja;
- v školske i univerzitetske programe, iz odgovarajućih oblasti, koji se bave vrednostima vezanim za predele i pitanjima koja proističu iz njihove zaštite, upravljanja i planiranja.

V. *Identifikacija i procena*

- 1 Uz aktivno učešće zainteresovanih strana, kao što je utvrđeno u članu 5.v, i u pogledu unapređenja saznanja o njihovim predelima, Strane potpisnice se obavezuju da će:
 - a i identifikovati predele na svojoj teritoriji;
 - ii analizirati njihove karakteristike, kao i pokretačke snage i pritiske usled kojih se predeli menjaju;

- iii registrovati promene.
 - b izvršiti procenu tako identifikovanih predela, vodeći računa o posebnim vrednostima koje im pridaju zainteresovane strane, odnosno stanovništvo.
- 2 Postupci identifikacije i procene treba da budu rukovođeni razmenom iskustava i metodologije, organizovanom između Strana potpisnica na evropskom nivou, a u skladu sa odredbama član 8.

G *Ciljni kvalitet predela*

Sve Strane potpisnice se obavezuju da će utvrditi ciljne kvalitete predela za one predele koji su identifikovani i procenjeni, nakon javne rasprave, saglasno članom 5.v.

D *Sprovođenje*

U cilju sprovođenja predeonih politika, Strane potpisnice se obavezuju da će uvesti propise u vezi sa zaštitom, upravljanjem i planiranjem predela.

III POGLAVLJE – EVROPSKA SARADNJA

Član 7 – Međunarodne politike i programi

Strane potpisnice se obavezuju na saradnju imajući u vidu ulogu koju predeli imaju u međunarodnim politikama i programima, kao i da će preporučivati, tamo gde je to relevantno, da se u njih uključe problematike predela.

Član 8 – Uzajamna pomoć i razmena informacija

Strane potpisnice se obavezuju da će uspostaviti saradnju u cilju povećavanja efikasnosti mera preduzetih u skladu sa ostalim članovima ove Konvencije, a naročito da će:

- a. uzajamno pružati tehničku i naučnu pomoć u vezi s pitanjima koja se tiču predela, objedinjavanjem i razmenom iskustava i rezultata istraživačkih projekata;
- b. promovisati razmenu stručnjaka za predele, naročito u svrhu obuke i informisanja;
- v. razmenjivati informacije o svim pitanjima sadržanim u odredbama ove Konvencije.

Član 9 – Prekogranični predeli

Strane potpisnice treba da podstiču prekograničnu saradnju na lokalnom i regionalnom nivou i, prema potrebi, pripremaju i primenjuju zajedničke programe vezane za predele.

Član 10 – Praćenje primene Konvencije

1. Komitet ministara Saveta Evrope ovlašćuje nadležne Stručne odbore, ustanovljene u skladu sa članom 17. Statuta Saveta Evrope, za praćenje primene ove Konvencije.
2. Posle svakog sastanka Stručnih odbora, generalni sekretar Saveta Evrope treba da dostavi Komitetu ministara izveštaj o obavljenom poslu i sprovođenju Konvencije.
3. Stručni odbori treba da predlože Komitetu ministara kriterijume i pravila za dodeljivanje Nagrade za predeo Saveta Evrope.

Član 11 – Nagrada za predeo Saveta Evrope

1. Nagrada za predeo Saveta Evrope jeste posebno odlikovanje koje se može dodeliti lokalnim i regionalnim vlastima i njihovim grupacijama koje su uvele, kao deo predeone politike Strane potpisnice ove Konvencije, politiku ili mere zaštite, upravljanja i/ili planiranja njihovih predela, a koje su se pokazale trajno delotvorne, te zato mogu služiti kao primer drugim teritorijalnim vlastima u Evropi. Ovo posebno odlikovanje se može dodeljivati i nevladinim organizacijama koje su dale značajan doprinos zaštiti, upravljanju i planiranju predela.
2. Kandidatura za Nagradu za predeo Saveta Evrope, Strane potpisnice podnose Stručnim odborima pomenutim u članu 10. Prekogranične lokalne i regionalne vlasti i organizacije zainteresovanih lokalnih i regionalnih vlasti, mogu da se prijave pod uslovom da zajednički upravljaju predelom o kome je reč.
3. Na predlog Stručnih odbora pomenutih u članu 10. Komitet ministara treba da odredi i objavi kriterijume za dodeljivanje Nagrade za predeo Saveta Evrope, usvoji odgovarajuća pravila i dodeli Nagradu.
4. Dodeljivanje Nagrade za predeo Saveta Evrope treba da podstakne one koji je dobijaju da obezbede održivu zaštitu, upravljanje i planiranje predeonih oblasti o kojima je reč.

IV POGLAVLJE – ZAVRŠNE ODREDBE

Član 12 – Odnos prema drugim propisima

Odredbe ove Konvencije neće ograničiti delovanje strožijih odredbi u vezi sa zaštitom, upravljanjem i planiranjem predela, sadržanim u drugim postojećim ili budućim obavezujućim nacionalnim ili međunarodnim propisima.

Član 13 – Potpisivanje, potvrđivanje i stupanje na snagu

1. Ova Konvencija je otvorena za potpisivanje od strane država članica Saveta Evrope. Ona podleže potvrđivanju, prihvatanju, ili odobravanju. Instrumenti potvrđivanja, prihvatanja ili odobravanja deponuju se kod Generalnog sekretara Saveta Evrope.
2. Konvencija stupa na snagu prvog dana u mesecu po isteku roka od tri meseca od dana kada je deset država članica Saveta Evrope prihvatilo obaveze koje proizilaze iz Konvencije, u skladu s odredbama iz prethodnog stava.
3. Kada je u pitanju bilo koja država potpisnica koja naknadno izrazi spremnost da se obaveže na poštovanje Konvencije, Konvencija stupa na snagu prvog dana u mesecu po isteku roka od tri meseca od dana deponovanja instrumenta, potvrđivanja, prihvatanja ili odobravanja.

Član 14 – Pristupanje

1. Nakon stupanja ove Konvencije na snagu, Komitet ministara Saveta Evrope može da pozove Evropsku zajednicu, kao i bilo koju državu koja nije članica Saveta Evrope da pristupi ovoj Konvenciji na osnovu odluke većine predviđene članom 20d Statuta Saveta Evrope i jednoglasne odluke predstavnika Strana potpisnica, koji su ovlašćeni da učestvuju u radu Komiteta ministara.
2. Kada su u pitanju države koje pristupaju, ili u slučaju pristupanja Evropske zajednice, Konvencija stupa na snagu prvog dana u mesecu po isteku roka od tri meseca od dana deponovanja akta o pristupanju kod Generalnog sekretara Saveta Evrope.

Član 15 – Teritorijalna primena

1. Svaka država ili Evropska zajednica može u vreme potpisivanja Konvencije, odnosno kod deponovanja svog instrumenta potvrđivanja, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja da navede teritoriju, odnosno teritorije na kojima će se ova Konvencija primenjivati.

2. Svaka Strana potpisnica može naknadno, izjavom upućenom Generalnom sekretaru Saveta Evrope, da proširi primenu ove Konvencije na bilo koju drugu teritoriju navedenu u izjavi. U odnosu na takvu teritoriju Konvencija stupa na snagu prvog dana u mesecu po isteku roka od tri meseca od dana kada Generalni sekretar primi takvu izjavu.
3. Svaka izjava data u skladu sa prethodna dva stava može se, u odnosu na bilo koju teritoriju navedenu u takvoj izjavi, povući službenim obaveštenjem upućenim Generalnom sekretaru. Povlačenje postaje delotvorno prvog dana u mesecu po isteku roka od tri meseca od dana kada Generalni sekretar primi takvo obaveštenje.

Član 16 – Odricanje

1. Svaka Strana potpisnica može u svako doba da se odrekne ove Konvencije službenim obaveštenjem upućenim Generalnom sekretaru Saveta Evrope.
2. Odricanje stupa na snagu prvog dana u mesecu po isteku perioda od tri meseca od dana kada Generalni sekretar primi takvo obaveštenje.

Član 17 – Amandmani

1. Sve Strane potpisnice ili Stručni odbori pomenuti u članu 10. mogu da predlažu amandmane na ovu Konvenciju.
2. O svakom predlogu amandmana treba obavestiti Generalnog sekretara Saveta Evrope, koji će to saopštiti državama članicama Saveta Evrope, ostalim potpisnicama, kao i svim evropskim državama koje nisu članice Saveta Evrope, a pozvane su da pristupe Konvenciji u skladu s odredbama člana 14.
3. Stručni odbori pomenuti u članu 10. razmotriće sve predložene amandmane i podneti Komitetu ministara tekst koji je usvojen tročetvrtinskom većinom predstavnika Strana potpisnica. Po usvajanju teksta od strane Komiteta ministara na osnovu odluke većine predviđene članom 20d Statuta Saveta Evrope i jednoglasne odluke predstavnika država potpisnica koji su ovlašćeni da učestvuju u radu Komiteta ministara, tekst će biti prosleđen Stranama potpisnicama na usvajanje.
4. Svaki amandman stupiće na snagu, u odnosu na Strane potpisnice koje su je prihvatile, prvog dana u mesecu po isteku perioda od tri meseca od dana kada su tri države članice Saveta Evrope obavestile Generalnog sekretara o prihvatanju izmene. Kada je u pitanju bilo koja Strana potpisnica koja naknadno prihvati takvu izmenu ili dopunu, ista će stupiti na snagu prvog dana u mesecu po isteku roka od tri meseca od dana kada je pomenuta Strana potpisnica obavestila Generalnog sekretara o svom prihvatanju.

Član 18 – Obaveštavanje

Generalni sekretar Saveta Evrope treba da obaveštava države članice Saveta Evrope, sve države koje su pristupile ovoj Konvenciji ili Evropsku zajednicu, o:

- a. svakom potpisu;
- b. deponovanju svakog instrumenta potvrđivanja, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja;
- v. svakom datumu stupanja Konvencije na snagu u skladu sa članovima 13, 14. i 15;
- g. svakoj izjavi datoj u skladu s odredbama člana 15;
- d. svakom odricanju u skladu sa članom 16;
- đ. svakom predlogu amandmana, kao i o svakom amandmanu usvojenom u skladu sa članom 17. i datumu kada on stupa na snagu;
- e. bilo kom drugom aktu, obaveštenju ili saopštenju u vezi s ovom Konvencijom.

Potvrđujući ovo, dole potpisani, koji su za to ovlašćeni, potpisali su ovu Konvenciju.

U Firenci, 20. oktobra 2000. godine, na engleskom i francuskom jeziku, gde su oba teksta jednako verodostojna, u jednom primerku koji će biti deponovan u arhiv Saveta Evrope. Generalni sekretar Saveta Evrope dostaviće overene kopije svim državama članicama Saveta Evrope, svim državama, ili Evropskoj zajednici, pozvanim da pristupe ovoj Konvenciji.

*National park Brezovicë/Brezovica.
Parku Kombëtar Brezovicë.
Nacionalni park Brezovica.*

Photo: PCDK team
Foto Ekipi i PDKK
Foto: PKRK tim

EVROPSKA KONVENCIJA O PREDELIMA

Obrazloženje konvencije

I Poreklo Konvencije

1. U martu 1994, nekoliko meseci pre 1. plenarne sednice Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti (KLRV) Saveta Evrope, njegova prethodnica, Stalna konferencija lokalnih i regionalnih vlasti Evrope, usvojila je Rezoluciju br. 256 (1994) na 3. konferenciji mediteranskih regiona. U tom tekstu, Stalna konferencije pozvala je svoje sukcesorsko telo, KLRV, „da sačini, na osnovu Povelje mediteranskog predela - koju su u Sevilji usvojili regioni Andaluzije (Španija), Langdok-Rusijona (Francuska) i Toskane (Italija) - Okvirnu konvenciju za upravljanje i zaštitu prirodnog i kulturnog predela Evrope u celini“.

2. Godinu dana kasnije, kao odgovor na 1. konferenciju evropskih ministara životne sredine održane u Dobrišu u junu 1991, Evropska agencija za životnu sredinu Evropske unije objavila je publikaciju *Životna sredina Evrope: procena iz Dobriša, dubinsku analizu stanja i perspektive životne sredine na širem području Evrope*. Poglavlje br. 8 bavi se predelima, a u njegovim zaključcima izražava se nada da će Savet Evrope preuzeti vodeću ulogu u izradi Evropske konvencije o ruralnim predelima.

3. Godine 1995. Svetska unija za zaštitu prirode (IUCN) objavila je publikaciju *Parkovi za život: akcije za zaštićena područja u Evropi, uz podršku, između ostalih, švedske Agencije za zaštitu životne sredine, holandskog Ministarstva za poljoprivredu, prostorno planiranje i ribarstvo, norveškog Ministarstva za zaštitu životne sredine, britanske Komisije za ruralna područja, nemačkog Ministarstva za zaštitu životne sredine, očuvanje prirode i bezbednost nuklearnih reaktora, francuskog Ministarstva za životnu sredinu i Svetskog fonda za zaštitu divljih vrsta (WWF)*. Ovaj tekst se zalaže za međunarodnu konvenciju o zaštiti ruralnih predela u Evropi uz angažovanje Saveta Evrope.

4. Imajući u vidu ove preporuke i rastuće zahteve društva, KLRVE je odlučio da sačini nacrt Evropske konvencije o predelima, koji treba da usvoji Komitet ministara Saveta Evrope. U septembru 1994 KLRVE je oformio ad hoc grupu za izradu nacrtu sastavljenu od članova Veća lokalnih vlasti i Veća regiona KLRVE-a. Ova grupa sastala se po prvi put u novembru iste godine. U skladu sa načelom konsultovanja i učešća, nekoliko međunarodnih, nacionalnih i regionalnih tela i programa pozvano je da učestvuje u radu grupe. Među njima su bili Parlamentarna skupština i Komitet Saveta Evrope za kulturnu baštinu (CC-PAT), Odbor za aktivnosti Saveta Evrope u oblasti biološke i pejzažne raznovrsnosti (CO-DBP), Uneskov Odbor za svetsku baštinu, IUCN, Komitet regiona i Komisija Evropske unije, Biro za panevropsku strategiju biološke i pejzažne raznovrsnosti, kao i regioni Andaluzije (Španija), Langdok-Rusijona (Francuska) i Toskane (Italija).

5. S obzirom na naučnu složenost predmeta i raznolik tretman u nacionalnim zakonodavstvima, grupa je sačinila, kao pripreme dokumente, punu verziju nacrtu konvencije,

napisanu nepravničkim jezikom, i komparativnu studiju evropskog pejzažnog prava. Cilj istraživanja bio je da se razjasni pravna situacija i praksa koja se odnosi na zaštitu, upravljanje i planiranje predela u državama članicama Saveta Evrope.

6. Pored toga, grupa se u svom radu stalno pozivala na postojeće nacionalne i međunarodne pravne instrumente u ovoj oblasti. Tu spadaju Uneskova Konvencija o zaštiti svetske kulturne i prirodne baštine, Konvencija o zaštiti arhitektonske baštine Evrope, Konvencija o zaštiti evropskih divljih vrsta i prirodnih staništa, Evropska konvencija o zaštiti arheološke baštine, Preporuka Komiteta ministara br. 95 (9) o integrisanom očuvanju kulturnih predela u sklopu pejzažnih politika i Preporuka Komiteta ministara br. 79 (9) u pogledu identifikacije i karte za procenu za zaštitu prirodnih predela, Povelja o mediteranskom predelu, Direktiva Evropske zajednice o metodama poljoprivredne proizvodnje u skladu sa zahtevima zaštite životne sredine i održavanja sela, Direktiva Evropske zajednice o očuvanju prirodnih staništa i divlje flore i faune, Direktiva Evropske zajednice o proceni uticaja na životnu sredinu, kao i drugi važni nacionalni i međunarodni instrumenti, uključujući i instrumente Evropske zajednice.

7. Imajući u vidu potrebu za demokratijom i posebnu prirodu, mnogostrukost i raznovrsnost vrednosti i zahteva vezanih za predele, grupa za izradu nacrtu održala je dve rasprave u Strazburu, u sklopu svog programa konsultovanja o nacrtu Konvencije. Prvoj raspravi, održanoj 8. i 9. novembra 1995, prisustvovala su zainteresovana nacionalna i regionalna naučna tela, kako javna tako i privatna, kao i zainteresovane evropske nevladine organizacije; drugoj raspravi, od 24. marta 1997, prisustvovala su zainteresovane međunarodne organizacije i regionalne vlasti.

8. Nakon ovih rasprava, na svojoj 4. plenarnoj sednici održanoj u Strazburu od 3. do 5. juna 1997, KLRVE je usvojio preliminarni nacrt Evropske konvencije o predelima u Rezoluciji br. 53 (1997). Nacrt Konvencije, koji je napisan nepravničkim jezikom, kao i već pomenuta komparativna studija o evropskim zakonima o predelu, predstavljeni su kao dodaci obrazloženju rezolucije (GG (4) 6, II deo).

9. Takođe, na 4. plenarnoj sednici, u Preporuci br. 31 (1997), KLRVE je zatražio od Saveta Parlamentarne skupštine da prouči preliminarni nacrt Evropske konvencije o predelima u Rezoluciji br. 53 (1997), da dâ mišljenje i, ako je moguće, izrazi podršku. Isti zahtev za mišljenjem i podrškom podnet je Komitetu regiona Evropske unije.

10. Pre nego što je Komitetu ministara preporučio usvajanje Konvencije o evropskim predelima, KLRVE je odlučio, ponovo u Rezoluciji br. 53 (1997), da se konsultuje sa zainteresovanim nacionalnim ministarstvima. Shodno tome, naložio je grupi za izradu nacrtu da organizuje konsultativnu konferenciju za predstavnike ministarstava i za vodeće međunarodne i nevladine organizacije sa tehničkim znanjima o pitanjima predela.

11. Na poziv italijanskog Ministarstva za kulturnu baštinu i zaštitu životne sredine sredstva, ova važna konferencija održana je u Firenci (Italija), od 2. do 4. aprila 1998.

12. Na konsultativnoj konferenciji KLRVE-a ostvaren je konstruktivan dijalog sa nacionalnim vlastima odgovornim za pitanja predela u državama članicama Saveta Evrope. Posebno, zahvaljujući otvorenoj i neformalnoj razmeni mišljenja između grupe za izradu nacrti i stručnjaka koji su im pomagali, s jedne strane, i predstavnika ministarstava nadležnih za pitanja predela s druge strane, KLRVE je uspeo da sagleda zahteve zemalja u vezi sa uspostavljanjem zajedničkih pravila međunarodnog prava o zaštiti i planiranju njihovih predela i o upravljanju njima.

13. Na osnovu veoma ohrabrujućih rezultata konferencije u Firenci i pozitivnih stavove koje su zainteresovana međunarodna tela izrazila o preliminarnom nacrtu Konvencije (1), kao i uzimajući u obzir predloge izložene tokom rasprava, radna grupa je izradila konačni nacrt Evropske konvencije o predelima u formi nacrti preporuke koja je predočena KLRVE-u na usvajanje na njegovoj 5. plenarnoj sednici (Strazbur, 26-28. maj 1998).

14. Ovim nacrtom preporuke, koji je Kongres usvojio 27. maja 1998. godine (Preporuka br. 40 (1998)), zatraženo je od Komiteta ministara Saveta Evrope da razmotri nacrt Evropske konvencije o predelima sa ciljem da ga usvoji kao Konvenciju Saveta Evrope, ako je moguće tokom kampanje za baštinu koju su šefovi država i vlada zatražili na drugom samitu Saveta Evrope u oktobru 1997.

15. Preporukom je takođe pozvana Parlamentarna skupština Saveta Evrope da podrži nacrt Evropske konvencije o predelima sa ciljem da je usvoji Komitet ministara.

16. Na svom 641. sastanku (od 15. do 18. septembra 1998), zamenici ministara Saveta Evrope razmotrili su Preporuku br. 40 (1998) i zatražili od Odbora za aktivnosti Saveta Evrope u oblasti biološke i pejzažne raznovrsnosti (CO-DBP) i od Komiteta za kulturnu baštinu (CC-PAT) da razmotre da li Konvencija Saveta Evrope o predelima može i treba da bude izrađena na osnovu nacrti Konvencije KLRVE-a o predelima u Preporuci br. 40 (1998).

17. CC-PAT i KO-DKP dostavili su svoje mišljenje 17. februara, odnosno 19. aprila 1999. godine.

18. Na osnovu toga, na svom 676. sastanku (1. i 2. jula 1999), Komitet ministara je odlučio da oformi specijalni Odbor vladinih eksperata odgovornih za izradu nacrti Evropske konvencije o predelima, na osnovu nacrti koji je pripremio Kongres. Komitet ministara posebno je preporučio da specijalni Komitet obrati pažnju na članove koji se odnose na telo za nadzor nad sprovođenjem Konvencije i na identifikaciju predela od evropskog interesa.

19. Ovaj Odbor eksperata sastao se tri puta (u septembru i novembru 1999. i u januaru 2000) i podneo novi nacrt Konvencije CC-PAT-u i KO-DKP-u u januaru 2000. Oba komiteta zajednički su pregledala tekst 10. marta 2000. i odlučili da ga dostave Komitetu ministara, zajedno sa izveštajem sa svog sastanka [T-Land (2000) 4], na razmatranje i eventualno usvajanje i otvaranje za potpis.

20. Na osnovu tekstova koji se pojavljuju u pomenutom izveštaju i mišljenja Parlamentarne skupštine i Kongresa regionalnih i lokalnih vlasti Evrope od 25. maja 2000, odnosno 26. juna 2000, generalni sekretar Saveta Evrope podneo je nacrt Konvencije Komitetu ministara na usvajanje. Komitet ministara je usvojio tekst Konvencije 19. jula 2000. i odlučio da je otvori za potpisivanje 20. oktobra 2000.

II Ciljevi i struktura Konvencije

21. Stanovnici Evrope žele da politike i instrumenti koji utiču na nacionalnu teritoriju uzmu u obzir njihove želje u pogledu kvaliteta njihovog okruženja. Po njihovom mišljenju, ovaj kvalitet u izvesnoj je meri povezan sa osećanjima koje u njima izaziva razmišljanje o predelu. Oni su shvatili da se kvalitet i raznovrsnost mnogih predela pogoršavaju kao posledica najrazličitijih faktora i da to negativno utiče na kvalitet njihovog svakodnevnog života.

22. Više se ne može dozvoliti da zvanične aktivnosti vezane za predele budu isključiva oblast istraživanja ili delovanja na koje monopol imaju specijalizovana naučna i stručna tela.

23. Predeo mora da postane središnje političko pitanje jer igra važnu ulogu u blagostanju Evropljana, koji više nisu spremni da tolerišu promene u svom okruženju usled tehničkog i ekonomskog razvoja na koji nisu imali nikakvog uticaja. Predeo je briga svih, i prema njemu je moguće odnositi se demokratski, posebno na lokalnom i regionalnom nivou.

24. Ako se ljudima da aktivna uloga u donošenju odluka o predelu, veća je verovatnoća da će se identifikovati sa oblastima i gradovima gde provode svoje radno i slobodno vreme. Ako imaju više uticaja na svoju okolinu, biće u stanju da osnaže lokalne i regionalne identitete i posebnosti, a to će doneti nagrade u smislu individualnog, socijalnog i kulturnog ispunjenja. To, zauzvrat, može pomoći da se promovise održivi razvoj datog područja jer kvalitet predela ima važan uticaj na uspeh ekonomskih i društvenih inicijativa, bilo javnih ili privatnih.

25. Opšti cilj Konvencije je da podstakne javne vlasti da usvoje politike i mere na lokalnom, regionalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou za zaštitu, upravljanje i planiranje predela širom Evrope kako bi se održao i poboljšao kvalitet predela i kako bi javnost, institucije i lokalne i regionalne vlasti priznale vrednost i značaj predela i uzele učešće u s tim povezanim javnim odlukama.

26. Navedene politike i mere obuhvataju sve oblike predela koje zemlje poseduju. Konvencija se primenjuje u svim delovima Evrope, uključujući i prirodne, seoske, urbane i periurbane oblasti. Ona nije ograničena na kulturne, veštačke ili prirodne komponente predela: ona se bavi svima njima i njihovim međusobnim povezivanjem.

27. Proširenje obima zvaničnih akcija lokalnih vlasti u vezi sa predelima kako bi se pokrila cela nacionalna teritorija ne podrazumeva da se iste mere i politike moraju primeniti na sve predele; te mere i politike treba da se prilagođavaju konkretnim vrstama predela, za koje

će, u zavisnosti od njihovih specifičnih obeležja, biti potrebni različiti oblici postupanja na lokalnom nivou, u rasponu od najstrožeg očuvanja preko zaštite, upravljanja i planiranja, pa sve do istinske kreacije. Ta različita postupanja mogu omogućiti važan društveno-ekonomski razvoj dotičnih područja.

28. Konvencija zahteva dalekovidan stav od strane svih onih čije odluke utiču na zaštitu, upravljanje ili planiranje predela. To ima implikacije za mnoge oblasti zvanične politike i zvaničnog ili privatnog delovanja, od lokalnog do evropskog nivoa.

29. Pored svog lokalnog značaja, predeli Evrope na različite načine predstavljaju vrednost za sve Evropljane. Oni se neguju van svog lokaliteta i izvan nacionalnih granica. Pored toga, postoje predeli koji imaju identična obeležja sa obe strane granice i zbog toga zahtevaju prekogranične mere za sprovođenje principa delovanja. Konačno, predeli trpe posledice, bilo pozitivne ili negativne, procesa koji mogu da izvire negde drugde i čiji uticaj se ne zaustavlja na nacionalnim granicama. Zato je legitimno baviti se predelima na evropskom nivou.

30. Po svojoj raznovrsnosti i kvalitetu, kulturne i prirodne vrednosti vezane za evropske predele deo su zajedničke baštine Evrope, pa stoga evropske zemlje imaju obavezu da zajednički obezbede zaštitu, upravljanje i planiranje tih vrednosti. Samo međunarodna konvencija na nivou Saveta Evrope može pomoći da se postigne ovaj cilj kako bi se obezbedila pravna referenca za druge međunarodne inicijative aktivne na ovom polju.

31. Određeni broj postojećih međunarodnih pravnih instrumenata ima izvestan uticaj na predele, bilo neposredno ili posredno. Međutim, ne postoji nijedan međunarodni pravni instrument koji se neposredno, konkretno i sveobuhvatno bavi evropskim predelima i njihovim očuvanjem, uprkos njihovoj ogromnoj kulturnoj i prirodnoj vrednosti i mnogim opasnostima kojima su izloženi. Konvencija je osmišljena da popuni tu prazninu.

32. Međunarodna konvencija je dinamičan pravni instrument, koji se razvija zajedno sa predmetom svojih odredaba.

Konvencija takođe ima tu prednost što važi na neodređeno vreme i što se sprovodi pod pokroviteljstvom međunarodne organizacije - u ovom slučaju Saveta Evrope.

33. Evropska konvencija o predelima doživljava se kao dopuna postojećih međunarodnih pravnih instrumenata, kao što su:

- a. Uneskova Konvencija o zaštiti svetske kulturne i prirodne baštine (Pariz, 16. novembar 1972);
- b. Konvencija Saveta Evrope o očuvanju evropskih divljih vrsta i prirodnih staništa, (Bern, 19. septembar 1979);
- c. Konvencija Saveta Evrope o zaštiti arhitektonske baštine Evrope, (Grenada, 3. oktobar 1985);

- d. Konvencija Saveta Evrope o zaštiti arheološke baštine (revidirana) (Valeta, 16. januar 1992).

i međunarodnih inicijativa, kao što su Panevropska strategija biološke i pejzažne raznovrsnosti (Sofija, 25. oktobar 1995). Evropska konvencija o predelima treba da omogući da se uspostave formalne veze, kada je to potrebno, između mehanizama Konvencije i tih drugih instrumenata ili inicijativa.

34. Evropska konvencija o predelima ostavlja Stranama izbor sredstava koja će koristiti u okviru svojih unutrašnjih pravnih aranžmana kako bi ispunile svoje obaveze. Potrebno je da se pravni, upravni, fiskalni i finansijski aranžmani koji se uspostavljaju u svakoj zemlji kako bi služili sprovođenju Konvencije uklope što je moguće udobnije u tradiciju date zemlje. Takođe je poznato da, na osnovu principa supsidijarnosti, odgovornost za delovanje u vezi sa predelima leži na javnim vlastima, ne samo na nacionalnom i međunarodnom nivou, već i na lokalnom i regionalnom nivou.

35. Evropska konvencija o predelima obuhvata preambulu i četiri glavna dela:

- a. Poglavlje I, u kome se postavljaju ciljevi i obim Konvencije, kao i ključne definicije;
- b. Poglavlje II, gde se navode mere koje treba preduzeti na nacionalnom nivou;
- c. Poglavlje III, u kome se navodi osnova za evropsku saradnju, mere koje treba preduzeti na međunarodnom nivou i uloga komiteta zaduženih za praćenje sprovođenja Konvencije;
- d. Poglavlje IV, koje se bavi procedurama za usvajanje konvencije i srodnim pitanjima.

III KOMENTAR NA ODREDBE KONVENCIJE

Uvod

36. U preambuli se navode pitanja na kojima se zasniva Evropska konvencija o predelima, pri čemu se naglašavaju sledeći elementi.

Konvencija je deo rada Saveta Evrope vezanog za prirodnu i kulturnu baštinu, prostorno planiranje, životnu sredinu i lokalnu samoupravu.

Zabrinutost za održivi razvoj izneta na konferenciji u Rio de Žaneiru čini od predela suštinski element koji treba uzeti u obzir pri uspostavljanju ravnoteže između očuvanja prirodne i kulturne baštine, kao odraza evropskog identiteta i različitosti, i njenog korišćenja kao ekonomskog resursa koji je u stanju da generiše zaposlenost u kontekstu nagle ekspanzije održivog turizma.

Predeo je važan kao komponenta životne sredine i okruženja ljudi kako u gradu tako i na selu i bez obzira na to da li se radi o običnom ili izuzetnom predelu. Javnost se, shodno tome, podstiče da aktivno učestvuje u upravljanju i planiranju predela, kao i da se oseća odgovornom za ono što se dešava u predelu.

Države članice Saveta Evrope, u želji da putem međunarodnih sporazuma promovišu ideale koji čine njihovu zajedničku baštinu, poseduju dragoceno bogatstvo u predelima, bogatstvo koja treba da se održava i kojim treba upravljati putem efikasne međunarodne saradnje zasnovane na pravnom instrumentu isključivo posvećenom predelima.

POGLAVLJE I - OPŠTE ODREDBE

Član 1 - Definicije

37. U ovom članku definišu se različiti termini koji se koriste u Konvenciji kako bi se osiguralo da ih jednako tumače svi kojih se tiče dobrobit evropskih predela.

38. „Predeo“ se definiše kao zona ili oblast onako kako je doživljava lokalno stanovništvo ili posetioци, a čija su vizuelna obeležja i karakter rezultat delovanja prirodnih i/ili kulturnih (tj. ljudskih) činilaca. Ova definicija odražava ideju da predeli evoluiraju tokom vremena, kao rezultat toga što na njih deluju prirodne sile i ljudska bića. Njome se takođe naglašava da predeo čini celinu, čije se prirodne i kulturne komponente sagledavaju zajedno, a ne odvojeno.

39. Termini „politika predela“ i „kvalitativni cilj predela“ odnose se na faze strategije koje Države treba da ostvare u dve faze:

- „Politika predela“ odražava svest javnih vlasti o potrebi da se formuliše zvanična politika predela. Ona postavlja osnovne naglaske, opšte principe i strateške izbore kojima treba da se rukovode odluke o zaštiti, upravljanju i planiranju predela;
- „Kvalitativni cilj predela“, kada je identifikovan i opisan određeni predeo, predstavlja detaljan izveštaj o obeležjima koja lokalno stanovništvo želi da budu priznata u njegovom okruženju.

40. Član 1. nastavlja sa definicijama tri termina koji se često koriste u Konvenciji: „zaštita“, „upravljanje“ i „planiranje“ predela predstavljaju principe delovanja vezanog za predele prema kojima se odnosi dinamično i dalekovido.

„Zaštita predela“ se sastoji od mera za očuvanje postojećeg karaktera i kvaliteta predela koji se veoma vrednuje zbog svoje posebne prirodne ili kulturne konfiguracije. Takva zaštita mora biti aktivna i mora uključivati mere održavanja radi očuvanja značajnih obeležja predela.

„Upravljanje predelom“ predstavlja svaku meru uvedenu u skladu sa principom održivog razvoja kako bi se upravljalo promenama koje donosi ekonomska, socijalna ili ekološka nužnost. Takve mere mogu da se odnose na organizaciju predela ili njegovih komponenti. Njima će se obezbediti redovno održavanje predela i skladan razvoj predela kojim se zadovoljavaju ekonomske i socijalne potrebe. Pristup upravljanju mora da bude dinamičan i da nastoji da poboljša kvalitet predela na osnovu očekivanja stanovništva.

„Planiranje predela“ je formalni proces istraživanja, projektovanja i izgradnje kojim se stvaraju novi predeli kako bi se zadovoljile težnje zainteresovanih ljudi. Tu spada oblikovanje valjanih projekata planiranja, naročito u onim oblastima koje su najviše pogođene promenama i teško oštećene (na primer, predgrađima, periurbanim i industrijskim oblastima, primorskim oblastima). Svrha takvih projekata planiranja jeste da se radikalno preoblikuju oštećeni predeli.

41. U svakoj oblasti predela ravnoteža između ove tri vrste aktivnosti zavisice od karaktera oblasti i dogovorenih ciljeva za njen budući predeo. Neke oblasti možda zaslužuju najstrožu zaštitu. Kao druga krajnost, mogu postojati oblasti čiji su predeli teško oštećeni i koje je potrebno potpuno preoblikovati. Kod većine predela potrebna je kombinacija tri načina delovanja, a za neke od njih potreban je izvestan stepen intervencije.

42. U traženju prave ravnoteže između zaštite, upravljanja i planiranja predela, treba imati na umu da cilj nije očuvanje ili „zamrzavanje“ predela u određenom trenutku njegove duge evolucije. Predeli su se uvek menjali i nastaviće da se menjaju, kako putem prirodnih procesa tako i delovanjem ljudi. U stvari, cilj bi trebalo da bude upravljanje budućim promenama tako da se priznaju velika raznolikost i kvalitet predela koje smo nasledili i da se teži da se sačuvaju, pa čak i povećaju, ta raznolikost i kvalitet, umesto što se dozvoljava njihovo opadanje.

Član 2 - Obim

43. U ovom članu navodi se da se Konvencija primenjuje na celoj teritoriji Strana i da obuhvata prirodne, seoske, gradske i periurbane oblasti. Ona se odnosi i na kopnene oblasti i na vodene površine, a primenjuje se i na unutrašnje vode (kao što su jezera i oblasti slankaste vode) i morske oblasti (priobalne vode i teritorijalno more).

44. Rezerva izražena u članu 15. odnosi se na mogućnost da neke zemlje imaju pravo da automatski ne primenjuju ratifikovani međunarodni ugovor na određene teritorije, naročito prekomorske teritorije (videti komentar uz član 15).

45. Originalna karakteristika Konvencije jeste da se ona isto toliko odnosi na obične predele koliko i na izvanredne predele, pošto svi oni ključno utiču na kvalitet okruženja Evropljana. Stoga i izvanredni i oštećeni predeli svakodnevno ulaze u područje njene primene. Ova sveobuhvatnost je opravdana iz sledećih razloga: svaki predeo čini okruženje za život dotičnog stanovništva; urbani i ruralni predeli se međusobno uklapaju na složene načine; većina Evropljana živi u gradovima (velikim ili malim), a kvalitet predela tih gradova u

velikoj meri utiče na njihove živote; i ruralni predeli zauzimaju važno mesto u evropskoj svesti. Ona je takođe opravdana dubokim promenama kroz koje trenutno prolaze evropski predeli, naročito oni periurbani.

Član 3 - Ciljevi

46. U ovom članu navodi se cilj Konvencije, a to je zaštita, upravljanje i planiranje evropskih predela putem nacionalnih mera i evropske saradnje između Strana.

47. Poglavlje II (čl. 4 do 6) i Poglavlje III (čl. 7 do 11) Konvencije bave se nacionalnim merama i evropskom saradnjom.

POGLAVLJE II - NACIONALNE MERE

Član 4 - Podela odgovornosti

48. Ovim članom predviđa se da svaka strana primenjuje Konvenciju na nivou vlasti najadekvatnijem za delovanje vezano za predele, s obzirom na princip supsidijarnosti i Evropsku povelju o lokalnoj samoupravi. To znači da se, ukoliko je potrebno, lokalnim i regionalnim organima, kao i grupacijama takvih organa, garantuje formalno učešće u procesu implementacije.

49. Tamo gde lokalne i regionalne vlasti imaju neophodnu nadležnost, zaštita, upravljanje i planiranje predela biće efikasniji ako se odgovornost za njihovo sprovođenje poveri - unutar ustavnog okvira zakonski postavljenog na nacionalnom nivou - vlastima najbližim dotičnim zajednicama. Svaka zemlja bi trebalo da detaljno odredi zadatke i mere za koje je svaki nivo - nacionalni, regionalni ili lokalni - odgovoran, i treba da donese pravila za koordinaciju takvih mera između nivoa, posebno kada je reč o instrumentima urbanističkog i regionalnog planiranja.

Član 5 - Opšte mere

50. Ovim zakonom propisuju se mere neophodne za sprovođenje Konvencije u okviru svake Strane. Tu spadaju aktivnosti čiji je cilj da se:

- a. predelu pravno prizna da sadrži suštinsku komponentu okruženja za živote ljudi, da odražava raznovrsnost njihove zajedničke kulturne, ekološke i socioekonomske baštine i da predstavlja temelj lokalnog identiteta. Može se primetiti da mnoge evropske zemlje već pominju predeo u svojim ustavima ili u svojim zakonima o prirodnoj ili

kulturnoj baštini ili o životnoj sredini;

- b. oblikuju i sprovode politike zaštite, upravljanja i planiranja predela u skladu sa odredbama Konvencije usvajanjem posebnih mera predviđenih u članu 6;
- c. uspostave procedure za učešće javnosti, lokalnih i regionalnih vlasti i drugih zainteresovanih strana u formulisanju i sprovođenju ovih politika. Pitanje predela je pitanje koje utiče na čitavo stanovništvo, a briga za predeo zahteva saradnju širokog spektra pojedinaca i organizacija.
- d. predeo sistematski ugradi u prostorne i urbanističke politike zemlje, njene kulturne, ekološke, poljoprivredne, socijalne i ekonomske politike, kao i svaki drugi politički sektor koji može imati neposredan ili posredan uticaj na predeo, kao na primer transport. Suština ove odredbe je da predeo nije pitanje prema kome se treba odnositi kao prema stručnoj oblasti javnih poslova. Na predeo može dobro ili loše da utiče delovanje u mnogim sektorima. Otuda potreba da vlade obezbede da ciljevi vezani za predeo budu uzeti u obzir u svim relevantnim sektorima javnog života.

Član 6 - Posebne mere

51. Ovaj član se bavi posebnim merama koje Strane moraju preduzeti na nacionalnom, regionalnom ili lokalnom nivou.

Stav A - podizanje svesti

52. Ovaj stav se bavi ključnim pitanjem javne svesti. Svaki građanin ima udela u predelu i u dužnosti da vodi brigu o njemu, a dobrobit predela je blisko povezana sa nivoom javne svesti. Kampanje za informisanje i edukaciju javnosti, izabranih predstavnika i udruženja o vrednosti sadašnjih i budućih predela trebalo bi organizovati imajući to u vidu.

Stav B - Obuka i obrazovanje

53. Zaštita, upravljanje i planiranje predela može biti složeno pitanje, uz uključenost mnogih različitih javnih i privatnih agencija i multidisciplinarnog rada, čime se angažuje čitav niz profesija i zanimanja. Od Strana se stoga traži:

- a. da obezbede visokokvalitetnu obuku stručnjaka u proceni predela i radu na predelima;
- b. da promovišu multidisciplinarnu obuku u pitanjima vezanim za predele za izabrane članove i tehničko osoblje lokalnih, regionalnih i nacionalnih vlasti i ostalih relevantnih tela u javnom i privatnom sektoru. Ovde je cilj da se unapredi tehnička stručnost tela sa odgovornostima vezanim za predele. Primeri takvih tela su profesionalne organizacije koje se bave regionalnim planiranjem, upravljanjem životnom sredinom ili baštinom, korišćenjem poljoprivrednog zemljišta, turizmom, industrijom, građevinskim radovima i infrastrukturom;

- c. da razvijaju školske i univerzitetske kurseve koji u relevantnim oblastima pokrivaju pitanja vezana za predela i zaštitu, upravljanje i planiranje predela, tako da mladi ljudi postanu svesni pitanja koja se tiču sredine u kojoj žive.

Stav C - Identifikacija i procena

54. Ovde se ukratko prikazuje rad koji je potreban da bi se identifikovali i procenili predeli kako bi se postavila valjana osnova za dugoročno delovanje u cilju njihove zaštite i unapređenja. Takvo delovanje mora se zasnivati na podrobnom poznavanju karakteristika svakog predela, evolutivnih procesa koji utiču na njega i vrednosti koje dotična populacija vezuje za njega. Procena ne mora da podrazumeva preciznu skalu vrednosti.

55. U tački C 1 a zahteva se od Strana da sprovedu istraživanja i studije kako bi se identifikovali predeli i analizirale njihove karakteristike i dinamika i pritisci koji utiču na njih. Neke zemlje su već sprovele istraživanja predela na nacionalnom nivou. Taj rad je otkrio specifičnosti predela različitih oblasti, pri čemu svaka ima svoju vlastitu mešavinu prirodnih i veštačkih elemenata. Geografski informacioni sistemi i savremene tehnike kompjuterizovane kartografije, takođe na urbanom nivou, koriste se za prikazivanje karakteristika predela, kao što su fizički reljef, šablon naselja, glavne upotrebe zemljišta, ekonomske aktivnosti, stambene zone, prisustvo ili odsustvo elemenata kao što su živice i terase, važna staništa divljih životinja i nasleđe prošlih ljudskih aktivnosti.

56. Veoma je važno da se na ovakvom stručnom radu na terenu angažuju lokalna zajednica, javnost i različite druge zainteresovane strane putem anketa i informativnih sastanaka.

57. U tački C 1 b zahteva se od Strana da procene kvalitet identifikovanih predela, uzimajući u obzir posebnu vrednost različitih vrsta koje su im dodeljene od strane javnosti i zainteresovanih strana, kao što su zemljoposednici i korisnici zemljišta ili zemljišni upravnici. Svrha ove evaluacije je da pruži osnovu za određivanje koje su karakteristike predela toliko vredne da bi trebalo da budu zaštićene, kojim karakteristikama je potrebno upravljati da bi se očuvao kvalitet predela, i koje elemente ili oblasti treba razmotriti za unapređivanje. Ovaj proces mora uzeti u obzir mišljenja zainteresovanih ljudi i interese povezane sa sektorskim politikama, a tu stavovi mogu biti krajnje subjektivni i međusobno znatno različiti. Bilo bi veoma dobro obaviti procenu najpre na osnovu objektivnih kriterijuma, a zatim uporediti nalaze sa raznim procenama predela zainteresovanih ljudi i drugih interesnih grupa. Ako je potrebno, to upoređivanje se može obaviti kao javna istraga, gde će zainteresovane strane imati pravo da izraze svoje mišljenje. Učešće javnosti u ovakvom postupku može se pospešiti pružanjem informacija javnosti, savetovanjem sa svim predstavničkim telima, korišćenjem medija i sprovođenjem kampanja za podizanje svesti na svim nivoima.

58. Tačka C 2 se odnosi na koristi od međunarodne razmene iskustava i ideja, kao što je predviđeno u narednim članovima. Ne postoji univerzalno priznat metod za proučavanje, identifikovanje i vrednovanje predela, ali značajan korpus znanja već postoji i treba da

bude iskorišćen. Međunarodna saradnja će podstaći zemlje da preduzmu akcije, udruže znanje i iskustvo u vezi sa predelima, vrednošću predela i aktuelnim problemima i politikama, i da identifikuju predele ili probleme koji zahtevaju međunarodnu pažnju.

Stav D - kvalitativni ciljevi vezani za predele

59. U ovom stavu zahteva se od strana da postave kvalitativne ciljeve za predele koji su identifikovani i procenjeni, i da se na taj način konsultuje zainteresovana populacija. Pre nego što se preduzmu bilo kakve mere za zaštitu, upravljanje i planiranje predela, neophodno je da se javnosti jasno stavi do znanja kakvi se ciljevi nastoje postići. Te ciljevi treba da postavi, objasni i najavi nadležni zainteresovani organ, nakon što budu konsultovani javnost i svi relevantni interesi. Ciljevi se mogu postaviti u okviru opštijeg okvira politike koju sprovode zainteresovane teritorijalne ili centralne vlasti. U odluci o postavljanju ciljeva treba jasno navesti posebne karakteristike i kvalitete predela, opšti pravac politike za taj predeo, kao i specifične komponente predela na koje će se primeniti zaštita, upravljanje i planiranje. Zatim treba reći kojim sredstvima ciljevi treba da budu postignuti.

60. Mora postojati jasna veza između ciljeva, nalaza identifikacije i ispitivanja kvaliteta, kao i mera koje se smatraju neophodnim za postizanje ciljeva.

<P> Stav E – Implementacija

61. U ovom stavu pozivaju se Strane da uvedu određene pravne, administrativne, fiskalne ili finansijske instrumente u cilju zaštite, upravljanja i planiranja predela, uzimajući u obzir dogovorene politike predela. Instrumenti na raspolaganju mogu biti veoma raznovrsni. Tu spadaju pejzažni planovi, pejzažni projekti, poseban status za određene vrste predela, zahtev da studije uticaja, licence za delatnosti i dozvole za korišćenje zemljišta uzmu u obzir uticaj na predeo, hitne mere za zaštitu ugroženih predela, i tako dalje. Svaka država treba da razvije i uvede niz instrumenata koji odgovara potrebama njenih predela i njenom pravnom sistemu. Nadležni komiteti eksperata iz člana 10. ove Konvencije mogu da daju preporuke za olakšavanje sprovođenja Konvencije.

POGLAVLJE III - EVROPSKA SARADNJA

Član 7 - Međunarodne politike i programi

62. Konvencija treba da dozvoli međunarodnim telima i programima da još više uzmu u obzir predele. U tom smislu, Strane najsvesnije problema predela trebalo bi da igraju aktivnu ulogu koordinišući svoje ideje i predloge u nadležnim odborima eksperata, pomenu tim u članu 10. Konvencije. Pored toga, Savet Evrope trebalo bi posebno da ostvari saradnju o predelima sa drugim vladinim međunarodnim organizacijama, naročito sa Uneskom, Evropskom unijom i IUCN-om, kao i sa drugim nevladinim organizacijama.

Član 8 - Uzajamna pomoć i razmena informacija

63. Da bi pomogli sprovođenje i učinili Konvenciju efikasnijom, Strane se obavezuju da sarađuju na tri načina:

- a. putem tehničke i naučne pomoći kroz razmenu iskustava i rezultata zajedničkih istraživačkih projekata vezanih za pitanja predela;
- b. razmenom stručnjaka za predele, posebno za obuku i informativne potrebe;
- c. razmenom informacija o svim pitanjima koja su obuhvaćena odredbama Konvencije.

64. Poslednjih godina došlo je do bujanja političkog, stručnog i akademskog interesa za temu predela, a time i do razvoja rastućeg korpusa iskustava i znanja koje države članice, lokalne i regionalne vlasti i drugi mogu koristiti nastojeći da sprovedu Konvenciju. U isto vreme, porast elektronskih komunikacija i dolazak Interneta obezbedili su radikalno poboljšane alatke za razmenu ideja i, štaviše, za tehničko proučavanje predela. Ovakav razvoj događaja stvara mnogo širu osnovu za razmenu ideja i međusobnu podršku nego što je to bilo moguće samo pre deset godina, čime se lokalnim akterima širom Evrope omogućava da učestvuju i na taj način stvaraju pravu „demokratiju predela“.

Član 9 - Prekogranični predeli

65. U ovom članku od Strana se zahteva da donesu prekogranične programe za identifikaciju, procenu, zaštitu, upravljanje i planiranje predela koji se nalaze sa obe strane granice. Na taj način, od njih se traži da se oslanjaju u najvećoj mogućoj meri, u skladu sa principom supsidijarnosti definisanom u Evropskoj povelji o lokalnoj samoupravi, na lokalne i regionalne vlasti, kao i da koriste alatke za sprovođenje čija se upotreba podstiče u Evropskoj okvirnoj konvenciji o prekograničnoj saradnji između teritorijalnih zajednica ili vlasti u Evropi od 21. maja 1980. i njenim dodatnim protokolima.

Član 10 – Monitoring primene Konvencije

66. Proizlazi da bi bilo lakše ostvariti ciljeve Konvencije ukoliko bi predstavnici Strana imali mogućnost da se sastaju redovno kako bi osmislili zajedničke koordinirane programe i da zajednički prate primenu Konvencije.

67. Zato je dogovoreno da Savet Evrope obezbedi idealan okvir jer već ima nadležne komitete u kojima sve države potpisnice Konvencije mogu biti zastupljene.

68. S obzirom na mnoge aspekte aktivnosti vezanih za predele, praćenje primene Konvencije može biti povereno Komitetu za aktivnosti Saveta Evrope u oblasti biološke i pejzažne raznovrsnosti (CO-DKP) i Komitetu za kulturnu baštinu (KZ -PAT), koji, u okviru

Saveta Evrope, deluju u oblasti kojom se bavi Konvencija i imaju direktan pristup Komitetu ministara. U cilju sprovođenja ovog zadatka komiteti bi mogli da održavaju zajedničke sastanke, tako da Konvencija ima koristi od odgovarajućeg foruma za raspravu. Parlamentarna skupština i Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Evrope (KLRVE) biće povezani sa radom pomenutih komiteta u vezi sa Konvencijom.

69. Imajući u vidu povećanja odgovornosti lokalnih i regionalnih vlasti u vezi sa zaštitom, upravljanjem i planiranjem predela, Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Evrope (KLRVE), telo koje predstavlja ove organe u Savetu Evrope, može da prenese stavove Komitetu ministara o izveštajima koje sačinje odbori Saveta Evrope zaduženi za praćenje primene Konvencije, na osnovu člana 2, alineje 2, Statutarne rezolucije (2000) 1.

70. Isto tako, KLRVE je pozvan da aktivno učestvuje u praćenju aktivnosti i da daje svoje mišljenje o kriterijumima za dodelu dole navedene Nagrade Saveta Evrope za predele.

Član 11 - Nagrada Saveta Evrope za predele

71. Ovim članom predviđa se da Komitet ministara, na predlog nadležnih odbora eksperata pomenutih u članu 10. Konvencije i uzimajući u obzir mišljenje Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Evrope, treba da dodeli Nagradu Saveta Evrope za predele lokalnom ili regionalnom organu, grupi tih organa (bilo u okviru jedne zemlje ili na prekograničnoj osnovi) ili nevladinoj organizaciji koja je uvela politike ili mere za zaštitu, upravljanje i planiranje predela koji su od trajne vrednosti i mogu poslužiti kao primer drugim organima vlasti širom Evrope.

72. Nagrada je zamišljena kao podsticaj procesu podsticanja i prepoznavanja kvalitetnog upravljanja predelima, koji bi mogle pokrenuti zemlje širom Evrope. Nagrada Saveta Evrope za predele mogla bi da „kruniše“ delovanje na nacionalnom nivou, što bi moglo da obuhvata nacionalna takmičenja, a možda i finansijsku podršku zainteresovanim lokalnim i regionalnim vlastima.

73. Prema stavu 1, lokalne i regionalne vlasti, grupe njih ili nevladine organizacije ili pojedinci prijavili bi se za nagradu preko svojih država članica. To će omogućiti ugovornoj strani da oceni prijave, moguće na domaćem takmičenju sa nacionalnim nagradama ili priznanjima, kao i da nadležnom odboru eksperata predloži nacionalnog pobednika ili mali broj kandidata za razmatranje za nagradu.

74. Prema stavovima 2. i 3, nadležni odbor eksperata utvrđuje i objavljuje kriterijume prema kojima se kandidati za nagrade ocenjuju i prima predloge država. Nagradu dodeljuje Komitet ministara Saveta Evrope.

75. U stavu 4. predviđa se da će oni kojima je dodeljena nagrada biti pozvani da štite, upravljaju i planiraju dotični predeo na dugoročnoj osnovi.

POGLAVLJE IV - ZAVRŠNE ODREDBE

76. Uz neke izuzetke, završne odredbe su zasnovane na „tipskim završnim odredbama za konvencije i sporazume zaključene u okviru Saveta Evrope“, koje je odobrio Komitet ministara Saveta Evrope na svom 315. sastanku delegata u februaru 1980. Tako većina tih članaka ne zahteva nikakvo posebno objašnjenje, osim za sledeće tačke, koje zaslužuju komentar.

Član 12 - Odnosi sa drugim instrumentima

77. Tekst ovog člana je zasnovan na tipskim odredbama koje se već koriste u drugim međunarodnim konvencijama u cilju bavljenja problemom povezivanja konvencija koje se bave sličnim oblastima.

78. Ova Konvencija se razlikuje od Uneskovke Konvencije o zaštiti svetske kulturne i prirodne baštine od 16. novembra 1972. i formalno i suštinski. Ove dve konvencije imaju različite namene, kao i organizacije pod čijim okriljem su sačinjene. Jedna ima regionalni obim, a druga globalni. Konvencija Saveta Evrope može se smatrati komplementarnom u odnosu na Uneskovu. Što se tiče njenog materijalnog obima, Konvencija Saveta Evrope odnosi se na sve predele, čak i one koji nisu od izuzetne univerzalne vrednosti, ali se ne bavi istorijskim spomenicima, za razliku od Konvencije Uneska. Slično tome, njen glavni cilj nije da sačini spisak dobara od izuzetne univerzalne vrednosti, već da uvede pravila zaštite, upravljanja i planiranja za sve predele zasnovane na određenom skupu načela. Tako svaka konvencija ima svoje posebne karakteristike. Da bi se koordiniralo delovanje u okviru ove dve konvencije, treba uzeti u obzir naučnu saradnju između Uneskovog komiteta za svetsku baštinu i Odbora eksperata navedenih u članu 10. Evropske konvencija o predelima, na osnovu člana 13. 7. Uneskovke Konvencije od 16. novembra 1972, a kao što je predloženo u članu 7. ove Konvencije.

79. Član 12. Evropske konvencije o predelima nastoji da izbegne probleme sa drugim međunarodnim pravnim instrumentima navodeći da to ne isključuje primenu bilo kojih strožih odredaba drugih instrumenata koji se još povoljnije odnose prema predelu.

Član 13 - Potpisivanje, ratifikacija i stupanje na snagu

80. Konvencija će stupiti na snagu tri meseca nakon što ga ratifikuje deset država članica Saveta Evrope.

Član 15 - Teritorijalni obim

81. Ova odredba se bavi samo teritorijama sa posebnim statusom, kao što su prekomorske teritorije, Farska Ostrva ili Grenland u slučaju Danske, ili Gibraltar, Ostrvo Man, Džerzi ili Gernzi u slučaju Velike Britanije.

82. Dobro je shvaćeno, međutim, da bi bilo u suprotnosti sa ciljem i svrhom ove Konvencije da svaka Strana isključi delove svoje glavne teritorije iz obuhvata Konvencije i da je bilo nepotrebno da se ovo pitanje učini izričitim u Konvenciji.

Član 17 - Izmene i dopune

83. Konvencija se može prilagoditi ili poboljšati izmenama i dopunama. Komiteti navedeni u članu 10. Konvencije mogu da pripreme izmene i dopune i da razmatraju izmene i dopune koje predlaže Strane. Njihovo usvajanje od strane Komiteta ministara zahteva tročetvrtinsku većinu, nakon čega se članice moraju složiti s njima. One stupaju na snagu tri meseca posle prihvatanja od strane tri ugovorne strane članice Saveta Evrope.

Napomena:

¹ Parlamentarna skupština Saveta Evrope i Komitet za kulturnu baštinu, Komitet regiona Evropske unije, Uneskov Komitet svetske baštine, Svetska komisija za zaštićena područja i Komisija za zakone o zaštiti životne sredine Svetske unije za konzervaciju (IUCN) predstavili su zvanične stavove na konferenciji u Firenci. Izvestan broj nevladinih organizacija sa tehničkim kvalifikacijama u upravljanju predelima takođe je dao povoljno mišljenje o preliminarnom nacrtu Konvencije na konferenciji.

Fishpond in Pejë/Peć region
Pellg për peshq ne rajonin e Pejës
Ribnjak u Pećkom regionu
Photo/Foto: Frantisek Zvardon

Within the context of the European Union and the Council of Europe Joint Programme „Support to the Promotion of the Cultural Diversity” and the **Capacity Development Component**, this complete booklet of the European Convention on Landscape was made in three languages: English, Albanian and Serbian. The objective of the booklet is to contribute to the recognition, protection and management of landscape. Reflecting to the European identity, the landscape is considered as our living natural and cultural heritage, be it ordinary or outstanding, urban, rural, on land or in water.

Në kontekst të Programit të Përbashkët të Bashkimit Evropian dhe Këshillit të Evropës „Përkrahje për Promovimin e Diversitetit Kulturor në Kosovë” dhe **Komponentës për Zhvillim të Kapaciteteve**, kjo broshurë e plotë e Konventës Evropiane për Peizazhin është përgatitur në tri gjuhë: anglisht, shqip dhe serbisht. Objektivi i broshurës është t'i kontribuojë njohjes, mbrojtjes dhe menaxhimit të peizazhit. Duke reflektuar identitetin evropian, peizazhi konsiderohet si trashëgimi e jona e gjallë natyrore dhe kulturore, çfarëdo që të jetë i zakonshëm apo i jashtëzakonshëm, urban apo rural, në tokë apo në ujë.

U kontekstu zajedničkog programa Evropske unije i Saveta Evrope „Podrška promociji kulturne raznolikosti” i **Komponente razvoja kapaciteta**, ova kompletna brošura Evropske Konvencije o predelu je napravljena na tri jezika: albanskom, srpskom i engleskom. Cilj brošure je da doprinese prepoznavanju, zaštiti i upravljanju predelom. Reflektujući se na evropski identitet, predeo se smatra našim živim prirodnim i kulturnim nasleđem, bez obzira da li je običan ili izuzetan, urban, ruralan, na kopnu ili u vodi.